

ELOFIZETÉS

HELYBEN:
 Egy évre ..... 24 korona.
 Egy hónap ..... 2 korona.

VIDÉKEN:
 Egy évre ..... 28 korona.
 Egy hónap ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
 4-hasábos petit sor egyszer 20 fill.
 minden következőnél 16 fillér.

Hírlétes petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
 József főherceg-ut 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1911.

FŐSZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF

Csütörtök, szeptember 28.

Mai számunk főbb közleményei:

- Fájó igazságok.
- Elégedetlen városi tisztviselők.
- Terhelő vallomás bíról parancsra?
- Vad alá helyezett művészek.
- Új pénzintézet Aradon.
- A lippai diákokthon megszökött igazgatója.
- A fekete halál.
- Csaló jegyző.
- A pap és a csendőrök.
- Tarkaságok

Interpelláció.

Arad, szeptember 27.

1. Van-e tudomása a miniszter urnak arról, hogy...

2. Ha van, szándékozik-e...

Az interpellációknak ez a kaptálya. A politikai tudománynak az a része ez, amelyet leghamarabb és legkönnyebben tanul meg a vidékről fölkerült honatya. S ha ellenzéki, legszívesebben ezt kultiválja. A budget-beszédekhez mégis kell egy kis studium, sokszor egy halom statisztikai adatnak egybegereblyézése. A törvényjavaslatokhoz ugyan szakértelem nélkül is hozzá lehet szólni, de így is ki kell tölteni legalább egy fél órát. A napirend előtti beszédekhez pedig a házsabályokat kell ismerni. Az interpellációhoz azonban nem kell egyéb, mint ez a patron: „van-e tudomása, hogy...“ Az interpellációnak még az az előnye, hogy így a kerületbeli, helyi csipp-

csupp sérelmeket is az ország színe elé lehet hozni, ezzel odahaza érdekeket szerezni, idefönn pedig a kormánykörök figyelmébe jutni. Mert ha Honfy Huba, ellenzéki képviselő ur megkérdezi a földmívelési minisztert, hogy van-e tudomása a földmívelési miniszternek arról, hogy Sármentelén az előjáróság nem engedi a legelőre a függetlenségi gazdák teheneit, — akkor a földmívelési miniszternek kötelessége dróttal-távíróval minden aparátust megmozgatni, hirtelre szerezni, felelősöket kutatni, s azután a képviselőházban 30 napon belül felelni Honfy Huba urnak, hogy Sármentelén pártállásra való tekintet nélkül rekesztették otthon, a marhavész gyanuja miatt, a szarvas-állatokat. Amit Honfy Huba nem, ellenben a Ház többsége tudomásul vesz.

Nincs tehát csodálni való abban, hogy az interpellációk komoly okok nélkül szertelenül elharapódtak, s csak természetesen, hogy a miniszterek nem felelhetnek ezekre az interpellációkra azon módon, mintha az interpellációk a rendes mederben maradtának. Az interpelláció ugyan fontos parlamenti jog, a kormány ellenőrzésének fontos fegyvere, de alapjában véve elavult és sok esetben kevésbé jelentős. A hirszolgálat mai állapota mellett naivul hangzik, hogy a minisztereknek, akik szintén újságolvasó emberek, „birnak-e tudomással erről, vagy arról“. S az megint a sajtó-alá-

becsülése, hogy a kormány komolyabban vesz egy botrányt, vagy sérelmet, mielőtt azt nemcsak a lapok írják meg, hanem egy képviselő is interpellációra vette. Vajon azzal nagyobb lett a botrány, vagy a sérelem, s így inkább kötelessége a kormánynak, hogy szigorú vizsgálatot indítson?

Ismételjük, vannak az interpellációknak komoly esetei, amikor szükség van arra, hogy a felelős miniszterek valamely országos érdekű ügyben számadásra vonassanak, s még inkább arra, hogy a törvényhozás színe előtt nyilatkozzanak. A most feleletre váró interpellációknak azonban — amelyek miatt az obstrukció ma a képviselőházban kis botrányt kavart, — legtöbbször nem ilyen természetű, hanem vagy idővesztegetés, vagy egyéni szereplés a célja azoknak. Ezt a két célt pedig igazán kár lenne a minisztereknek szolgálni.

Az azonban sajnálni való, hogy az interpellációt csak a miniszterekhez lehet intézni s nem egyúttal képviselőkhöz, pártokhoz. Az obstrukcióban egyesült, vagy összekötözött pártokhoz már rég el kellett volna mondani ezt az interpellációt.

1. Van-e tudomása a t. ellenzéknek arról, hogy a magyar törvényhatóságok, városok és megyék egyaránt, a lehető leghatározottabb módon elítélik és kárhoztatják azt a léha, lelkiismeretlen s az ország érdekeivel

Az érmelléki szürettek.

— A régi jó időkből. —

Mézes már a gohér. Vörhenyes bogoyít duzzadozva kinalgatja a bakator. Csurranós levő szőlőfűrtőkön le-lecsipik magukat a vad darazsak, ámde nem sokáig tart már vig életük. Rajtuk ütött a dérhullajtó „ber“-es szeptember, október hónap. Hegy-völgyön szüretelnek.

Vincellérek, kádárok, hüvös pincék mélyéből, esőndes pajták örömszagu szobáiból napfényre állongatták a hordókat, taposó kédákat, pu-tonyt, bálványfejes homloku vén körtefa sajtót. Karlócától fel Magyarát, Tokaj, Miskolc, Eger, Gyöngyös, Balaton-Somlyó, Ruszt és az egész Érmellék bortermeleő vidéke megmozdul. Fűstfelhők himbálódznak a hegyek oldaláról. Szüretelő edényeit öblítgeti, forrázgatja a meleg kedélyű gazdanépség s ha panaszkodnak is az ideai zivataros nyárra, helyenként lesznek vidám szürettek. Hiszen már az Érmelléken is újból kivirult a filokszérától elpusztított szőlők egy része és bár az utolsó évtizedek társadalmi vizözönje sok helyről világgá söpörte a kuriák őslakóit, a kivirult Érmelléken szüretelnek még a régi barázdák régi uraiból.

A többször szomorító birtokcserék dacára is sok érmelléki szőlő áll még a régi néven. Például ilyen jelesebb szőlők a székellyhidi hegyen a Gyalokay, Stubenberg gróf, debreceni Bészler, Kiskágyon csokolyi Fényes, Reviczky, Magyary, püspök Révész Bálint, Leszkay, Fráter

Gulácsy, Darvay, Miskolc, Derzsy, Nagykágyán Pongrác róf, Kazay, Rimay, Lovas, hegymegi Kiss, — Kólyon Básty (most Simonffy Gyuláé), gróf Csáky (most Szinay), — Diószegen gróf Zichy, Kuczik, a debreceni piarista, — Jankán Paksy, Léavy, Szeremley (most Szabó pesti ügyvédé), — Hegyközzentimrén Dalmy, Beke urak szőlői.

A nótás Érmellék vidám életének hanyatlása a filokszera-vész idejétől származik. Síralmas darabokra zuzta ezt a tündér tükörként mosolygós szőlővidéket. Összeomladoztak a pajták. Fű nőtt az üres pincék küszöbén. Kivagdalták, feltűzelték a beteg tőkét. Fájdalmában sistergett, nyiszorgott a százados vén bűtyök. Siratta az elmúlt gazdag időket, mikor még az uri családok nem szökődtek a „hegytől“, a kapás nép pedig nem keseredett le a szocialistaságra és a már vidékre költözött csokolyi tanító se panaszkolta irgatlanul őszinte rigmusokban:

Isten hozzád Kágyi hegy,
 A vizavéd már elmegy
 Más vidékre, más helyre, —
 Te is térj már eszedre...
 Ettem kolbászt eleget,
 Ittam jó bort eleget,
 Hogy a szőlő kiveszett,
 Vagy hat évig nem termett;
 Vizre fogtam magamat,
 Káromkodtam nagyokat...

Az érmelléki szürettek rendszerint október derekán kezdődtek. Csupán „hegybíró“ uramék szüreteltek korábban, mert később már a sok ügyes bajos ember dolgával kellett bibelődniük. Hiszen országos vásárjárassal vetekedtek az érmelléki szürettek. Nemsoká Biharból, hanem Szabolcs-, Hajdu-, Szatmár vármegyeiből is rakott szekerekkel özönlöttek a módosabb emberek a „hegyre“. Debrecen borszerető polgárságából is egész karavánok tódultak fel. És mivel a szüret tartama az időjárástól függött, kamráról, konyháról előreláthatólag gondoskodni kellett. Némelyik „szilvásban“ egész falka „szüreti bárányt“, sőt vörös borjukat is őrizgettek a szüreti lakomákra; márhogy ki nek meddig engedte a módja s még pajtának milyen vendégbarát volt az ura?

Mindenfelé cigányok nyüzsögtek a hegy ösvényein. Debrecenből, Váradról, a vármegyeiktől a hegyre csődültek az első primások, mint malaclopó bandák. Nótaszótól, muzsikától zajlott az Érmellék. Egyik helyen egész nap, másik helyen éjszaka szólott a muzsika, nem épen a dáridózás kedvéért, hanem hogy a szedőlányok, menyecskék, puttonos legények és nyomók el ne széledessenek. Ahol muzsikáltak, lelkesebben folyt a munka. A klarinét rikoltó hangjánál a fagyos mustlère se ügyeltek a „nyomók.“

— Ujjujul — szapora táncot roptak a taposó kádban. Csokolyi Fényes Kálmán, a biharországi híres főszolgabíró különösen tudott

nem számoló eljárást, amelylyel az ellenzék a parlament tanácskozásait csúfá teszi, a törvényhozást pedig hivatásától megfosztja?

2. Ha van: szándékszik-e a nemzet közvéleménye előtt meghajolni, annak következtetését levonni s az eddig elkövetett hibákat további konokssággal nem tetézni.

S erre feleljen tiszta meggyőződése szerint, harminc napon belül az obstrukció vezérkara.

Fájó igazságok.

(Khuen kritikája az ellenzékéről.)

— A képviselőház ülése. —

Ásvirati tudósítás

Budapest, szeptember 27.

A névszerinti szavazások előtt ma Ráth Endre indokolta meg indítványát, amelynek az volt a célja, hogy a Ház a kormány tagjait kényszerítse, hogy válaszoljanak az interpellációkra.

Kabos Ferenc alelnök féltizenegy órakor megnyitja az ülést.

Hitelesítik a múlt ülés jegyzőkönyvét.

Elnök bemutatja az újabban beérkezett kérvényeket, amelyek leginkább az obstrukció ellen szólnak és megteszi szokásos indítványát.

Justh János ellenindítványokat nyújt be és ezekre névszerinti szavazásokat kértek, amelyeket holnapra halasztanak.

Következik az indítvány- és interpellációs könyvek felolvasása.

Nyolc régebbi interpelláció mellett két újabb bejegyzés történt: Polónyi Dezső a horvát viszonyok és Jaczkó Pál az érmelléki gazdák fölségélyezése tárgyában.

Elnök indítványozza, hogy az interpellációkra, amelyek Székely Ferenc igazságügyminiszternek Ráth Endrének adandó válaszával kezdődnek, fél egy órakor térjenek át. (Helyeslés.)

Lukács László pénzügyminiszter beterjeszti jelentését az országos földadó bizottság eddigi eljárásáról.

Kiadják a pénzügyi bizottságnak.

(Válaszoljon a kormány.)

Ráth Endre indokolja indítványát, amelynek az a célja, hogy a kormány utasítsa, hogy válaszoljon az interpellációkra. Indítványának nincsen házzsabálymódosító célja, csu-

pán az, hogy a Ház kimondja, hogy kötelezi a kormányt, hogy tartsa meg a házzsabályokat. Most azért teszi meg indítványát, mert látja, hogy a kormány egyáltalában nem respektálja az interpellációs jogot. Utal arra, hogy milyen fontos kérdések maradnak válasz nélkül és hangsúlyozza, hogy a Ház méltósága is megköveteli, hogy a miniszterek válaszoljanak. Nem-e kihívó dolog ez?

Felkiáltások jobbról: *Hogv folyton névszerinti szavazások vannak!* (Zaj.)

Lovász Márton: Igen ez kell maguknak? Ráth Endre...-hogy nap-nap után olvasható legyen a már megholt képviselők interpellációja.

Polónyi Géza: Hiszen kötelességük volna felelni! (Óriási zaj a Ház mindkét oldalán.)

Ráth Endre: Mi oka lehet annak, hogy a már tárgyilag elintézett interpellációkra sem adják meg a végleges választ? A naplóban meg akarja örökíteni azt, hogy az ellenzék komoly és nagy dolgokban interpellált s ezért idéz a választ váró interpellációkból. Ez bizonyítja a legjobban, hogy nem az ellenzék akasztja meg a munkát. (Zaj.)

Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök (hátrafordul.)

Ráth Endre (hallgat.)

Elnök: Tessék folytatni.

Ráth Endre: Én a miniszterelnök ur elejéhez kívánok beszélni! (Zaj, mozgás, derűtség.)

Elnök: A képviselő urnak nincs joga képviselőtársainak magatartását kritizálni mindaddig, amíg a tárgyalás menete nincs megzavarva. (Helyeslés.)

Ráth Endre: Összes alkotmánybiztosítékainkról bebizonyult, hogy az mind fikció. Most megint egy jogtól meg akarnak fosztani.

A miniszterelnök egyszer már kijelentette, hogy az interpellációkra meg fogják adni a választ. A miniszterelnöknek, aki több más tárgyat is betölt, kétségkívül nehéz volna a hozzá intézett 49 interpellációra felelni. A Ház iránt tartoznak azzal a tisztelettel, hogy feleljenek. (Ugy van!)

(Visszaélés a házzsabályokkal.)

Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnök: A képviselőknek van joguk az interpellálásra, de úgy veszi észre, hogy nálunk ez a jog tultengésbe megy. (Zaj.) Másfél óras indokolásokat is hallottunk. Most is készek vagyunk válaszolni. Erdemileg igen sok kérdésben már megadatott a válasz, az elintézésel. (Zaj.) Felolvashatja a jegyzéket, amelyekre nem fog választ adni. (Zaj.)

Batthyány Tivadar gróf: Ez házzsabállysértés! (Zaj.)

Khuen-Héderváry gróf: Ő is szívesen veszi a házzsabályrevíziót, mert ezt az indítványt sem tekintheti egyébnek. (Ohó!) Azonban ezt rendszeresen kell elintézőni. Mert másuton is találkoztunk a házzsabályokkal való visszaéléssel! (Nagy zaj) Őök lehetetlenné teszik a működését a parlamentnek. Hogy fognak Őök ezért a nemzet elé állani? Az indítványt nem fogadja el.

Ráth Endre félreértett szavait igazítja helyre. Indítványának megokolását azzal kezdte, hogy nem kíván házzsabályrevíziót. A miniszterelnök tehát félreértette szavait.

Elnök figyelmezteti, hogy polemikát nem folytathat.

Ráth Endre hangsúlyozza, hogy a válaszadás a miniszterek kötelessége.

Elnök újból figyelmezteti.

Ráth Endre befejezi beszédét.

Polónyi Géza a házzsabályokhoz kér szót.

Farkas Zoltán: Nem hallgatjuk meg!

Batthyány Pál gróf: Micsoda dolog ez! Joga van szólni!

Elnök: A házzsabályokhoz szólni joga van.

Polónyi Géza: A miniszterelnök félreérthetetlenül azt mondta, hogy az ellenzék visszaél a házzsabályokkal.

Elnök: Az a felfogása, hogy a pártok politikai magatartására vonatkozó kritikát senki magára sértőnek nem tarthatja. (Zaj.)

Polónyi Géza: Nem tartozom egy párthoz sem! (Zaj, derűtség.) Amit a miniszterelnök mondott, az megvádolása az elnökségnek is. (Óriási zaj.)

Elnök: Az indítvány sorsa fölött a Ház vita nélkül határoz egyszerű szavazással.

A Ház többsége az indítványt nem fogadja el.

Következnek a napirendre tűzött névszerinti szavazások.

(A bíról állások.)

Székely Ferenc igazságügyminiszter válaszul Ráth Endrének az üresedésben levő bírói és jegyzői állások késedelmes betöltéséről. Tudomása van róla, hogy vannak állások, amelyek nincsenek betöltve, de ilyen késedelmek mindig voltak.

Polónyi Géza: Sohasem!

Székely Ferenc: Mindig voltak és elég rossz, hogy voltak. Ráth Endre hónapos mulasztásokról beszél, erről azonban szó sem lehet. Az idei költségvetés csak júliusban vált törvénynyé és innen a késedelem. A költségvetésben felvett állásokat, addig nem lehet betölteni, amíg a budget meg nincs szavazva. Ha vannak hét hónapos késedelmek, ezért e felelősséget nyugodtan az ellenzékre hárítja. Kijelenti, hogy a megüresedett állásokra a leg-

bánni a népével. „Fagyos szüretkor“ új pár csizmát adott minden nyomónak.

A kiskágyu szőlőhegy aljában hivatogatólag fent áll az a gólyafészkes, kastélyszerű, sok szobás és tornácós Fényes paita (ma Kovásznay Marcel székelyhídi főszolgabíró), hol Fényes Kálmánék egész Biharországra nevezetes szüreteiket tartották. Ezzel a Fényes Kálmánnal történt meg, hogy az egyik homokfutó kocsiját sem szép szóért, sem pénzért nem akarta oadaadni Károly nevű kedves testvérének. Egyszer azonban elragadta a kis kocsi a Kálmán ur négy szilaj lova. Egy kis hidon át úgy nekiiramodtak a lovak, hogy a futó kocsi két baloldali kereke a hidszéken kívül siklott és a kicsiny ér fölött a levegőben repült. Szempillantás műve volt ez az egész jelenet, egész bizonyosnak látszott, hogy a kocsi a bentülőkkkel az erecskébe borul és összetörik, ekkor szólt oda Kálmán mellé szorongó Károly fivérének:

— Tied a kocsi!

Véletlen szerencséből, a gyors röperő folytán a kocsi épségben került át. Kálmán ur további szó nélkül adta oda kocsiját Károly testvérének.

Fényes Kálmánék már harmadik hete szüreteltek a kiskágyi „nagy szőlőben“, mikor Vértessől odavetődött Irinyi, a gyufa feltalálója. Irinyi tudományos módszerekkel, de kevesebb szerencsével gazdálkodott a vértési homokon. Persze atyafiságos magyar vendégszeretettel fogadták. Akkor nem azt tartották: mihelyt

vendég, mindjárt menjék... Az Irinyi könnyen haragvó természete sem volt kellemetlen Kálmán uréknak, sőt annál inkább, épen azért is kötekedtek a hajszálhasogató Irinyivel. Ágyának a lábai alá, az ellentétes oldalakon kavicsot dugdostak, úgy, hogy mikor fordult, az ágya is arra döccent Irinyinek...

A találmányát is méregből vesztegette el Irinyi. Az ösmerősei tréfából kicsinyelték az első gyufát, Irinyi mérgében egy vacsoráért tudott a korszakos találmányon.

Hosszu szüretetek alkalmával előfordult az is, hogy fogytomra jutott a hazai kalács, kenyér! Am azért nem lyukadt ki a világ fenekére... A kisasszonyok nekigyürköztek a dagasztó teknőnek. Frissen sült kalácsos, foszlós fehér cipóval kedveskedtek a szüreti vendégeknek, mert mint az „öreg“ csokalyi Fényes Gyula mondja:

— A zongora távol volt tőlük, no de meg az anyák főslyt fektettek a jó gazdasszony nevelésére, ami a régi nemes uri családoknál nem is hiányzott.

Szép estéken venyigéből raktak tüzet a pajták előtt. A pattogós venyigetűz lángja csillogokig felnyult. A szomszéd községekben is bámulták ezeket a kedves jeltűzeket. A sihe derek meg krumplibá dugott égő venyigével dobtak — rakétát.

Még az sem volt baj, mikor a hetes esőtől felereszkedett az érmelléki agyag. Pedig a

csizmát leragasztja ez a sár... Mindössze a fuvar változott. Míg a szüretre négylovas hintón szállottak fel azok a hamvas arcu, szépségs doli madárként jókedvű, Fényes, Fráter, Miskolezy, Buday kisasszonyok, hazafelé ment meg már négyes ökörfogattal indultak Almósra, Erkeserűbe, Érszemjénbe... Mindamellett ökörfogaton sem volt hosszú, unalmas ez az út, mert Balázs Kálmánék is kocsi rakta. Szép kisasszonyoknak kedves nótáit gyönyörűséggel muzsikálta még a cigány is. A délceg urfiak meg lóhátról csapták nem is anynyira a — szelet, mint inkább a sarat a szép lányokkal rakott ökörfogatok körül. Bandaszóval kísérték hazáig a lányokat. Kiváltan, ha valamelyiknek sziveválasztottja volt a semjéni kuriában?

A piarista-atyák is nevezetes szőlőbirtokosok az Érmelléken. Szentimrei szőlőjüket ugyan eladták a filokszera-pusztulás után, hanem bihardioszegi nagy szőlőjük ma is virul. Pompás borokat terem. Amde az érmelléki vig, régi nagy szüretekkel együtt elmúltak azok az idők, mikor Kustár Ignác (a legöregebb magyar piarista, ki a tavaszon kilencvenhat éves korában hunyt el), mint debreceni rektor, esztendőnek gazdasági eredményéről ily velős rövidséggel számolgotott el:

Ez az év magban gazdag, borban szegény volt... Vagy máskor: — borban gazdag, magban szegény volt az esztendő.

Móricz Pál.

közelebb idő alatt kinevezik az embereket. Azokat a vádakat pedig, amelyekkel a magyar bírói kart illették, a bírói kar nevében visszautasítja. Kéri válaszában tudomásul vételét.

Ráth Endre: A bíróságoknál rengeteg az anomália. Elég ha felemlíti, milyen állapotok uralkodnak a budapesti járásbíróságoknál. Makacsági ítéletet kivéve, a legegyszerűbb per hónapokig, sőt évekig elhúzódik. A bíróságok száználmas épületekben vannak elhelyezve. A bírók pedig túl vannak terhelve, ezen csak személyzettsaporítással lehet segíteni. A miniszter válaszában tudomásul veszi.

Székely Ferenc igazságügyminiszter ismételt felszólal: Személyzettsaporítással a budapesti járásbíróságok túlterheltségén nem lehet segíteni, mert ennek az oka sokkal mélyebben fekszik. Addig, amíg a központi járásbíróság nincs megvalósítva, nem szűnnek meg ezek a bajok. Ezt pedig csak abban az esetben lehet megvalósítani, ha a költségvetés idejében megszavazzák. Ismételtlen kéri válaszában tudomásul vételét.

A Ház az igazságügyminiszter válaszában tudomásul veszi.

(A horvát bán.)

Lanyha érdeklődéssel várta a Ház Polónyi Dezsőnek sürgős interpellációját a horvát bán politikai megatartása és az őt ért támadások dolgában.

— Azokkal a vádakkal szemben — kezdte Polónyi Dezső — melyeket Tomasics ellen emeltek, a sajtóbíró előtt kellene elégtételt szerezni. Ha nem indul meg a sajtópör, a vádak ódiuma a magyar kormányra hárul. Tomasicsnak az a szokása, hogy kifürkészi, honnan származnak a támadások és igyekszik a támadókat: a maga embereinek megnyerni. Veszelmesebb politikus soha nem ült még a báni székben. Idézetet olvas föl egy újságcikkéből, melyben Tomasics Csukovicsot, aki a magyar törvények álláspontjára helyezkedett, hazaárulónak nevezi. Ezután sürgős interpellációját a következőkben terjesztette elő:

Hajlandó-e a miniszterelnök ur a büntető-törvénykönyv 270. szakaszának 2 ik pontjában és a 22-ik számú kuriai teljesülési határozatba foglalt jogszabályok értelmében a Tomasics Miklós horvát bán ellen megjelent sajtótámadások miatti büntető eljárás megindítása céljából, mint a horvát bának felettes fóruma, a szükséges felhatalmazást megadni.

1. Emlékszik-e a miniszterelnök ur azon 1911. március 12 én publikált nyilatkozatára, mely szerint:

„előttünk és politikánk előtt végecéként egy olyan Horvátország képe áll, mely a magyar anyacsalággal a kölcsönös megértés alapján együtt működik?“

2. Tudja-e a miniszterelnök ur, hogy Tomasics bán kinevezése óta rendszeresen és állandóan mindent megtett, ami a társországokkal való békés és testvéries együttműködést lehetővé teszi?

3. Tudja-e a miniszterelnök ur, hogy Tomasics bán magatartása által sikerült az összes horvátokat egy magyarellenes táborba összetoborozni?

4. Tudja-e a miniszterelnök ur, hogy a bán nyíltan államellenes elveket hirdető politikai pártokkal szövetkezett?

5. Hajlandó-e a miniszterelnök ur intézkedni, hogy azok az alkotmányellenes törekvések, melyek hazánk területi és közigazgatási integritását veszélyeztetik, kellőképp visszautasítsanak és megtoroltassanak; és végül.

6. Hajlandó-e a miniszterelnök ur az állásának betöltésére semmiképp nem méltó Tomasics Miklós bán sürgős felmentése iránt intézkedni s hogy ezen állás a jó magyar honfiak közül valóval töltsék be?

Az interpellációt kiadják a miniszterelnöknek. Ezzel az ülés negyed háromkor véget ért.

VIDÉK.

Rendőrség Simándon. Alsósimándon még az év elején községi rendőrség szervezés t kérte a képviselőtestület tekintélyes része. Az öttagúnak tervezett rendőrség szabályzatát a községi előljáróság el is készítette, de a képviselőtestületben leszavazták a rendőrség hivat. A kis-

jenői főszolgabíró most azzal terjesztette föl a simándi rendőrök ügyét, hogy a törvényhatósági bizottság változtassa meg a község határozatát, mert a közbiztonság követelményei szükségessé teszik a rendőrség felállítását és a község lakosságának többsége ezt kívánja is.

Vád alá helyezett művészek.

(Pumpolással vádolt miniszteri tanácsos.)

Távirati tudósítás.

Budapest, szeptember 27.

Nagy háborúság tört ki a múlt télen a fővárosi művészek között. A kavargás K. Lipich Elek miniszteri tanácsos, a kultuszminiszterium művészeti osztálya vezetőjének személye körül támadt, akit egyesek szóval és írásban támadtak.

Ez utóbbiak közül különösen ketten váltak ki: Róna József és Zala György szobrászművészek. Már amikor a harc erősen dult, az „Az Ujság“ 1910. december 10 én megjelent számában egy nyilatkozattal álltak elő, amelyben kijelentették:

— K. Lipich tanácsos méltatlan az állásra, melyet betölt, mert a művészeket pumpolja, tőlük képeket kér és fogad el.

A miniszterium fegyelmi eljárást indított a tanácsos ellen, azt a felhívást intézve a két művészhez, hogy terjesszék elő a vádjukat bizonyító adatokat. Amire a két művész válasza ez volt:

— Csak sajtópör során bizonyítunk!

A fegyelmi tárgyalást ennek ellenére megtartották, a vádakkal Zichy János gróf miniszter elnöklése alatt három napon át foglalkozott a miniszteriumbeli bizottság, melynek minden akta, ami csak az ügyre tartozhatott, rendelkezésre állott. Az eredmény pedig az lett, hogy a miniszter vezetésével tartott fegyelmi K. Lipich tanácsos tisztázásával végződött. De mert Zala és Róna sajtópört kívántak, Lipich a felettes hatóságától kapott elégtétel után sajtópört is indított az ügyvédje, Weisz Ödön dr. útján, aki panaszában előadta, hogy a két művésznek megengedi a legteljesebb bizonyítást.

A sajtóbíró ebben csakugyan belement, Róna József és Zala György részt vettek a vizsgálat adatainak gyűjtésében s mikor az véget ért, a kir. ügyészség ellenük vádiratot adott be. A törvényszék vádtanácsát, melynek Langer dr. táblai bíró volt az elnöke, ma foglalkoztatta ez az ügy. A tárgyaláson megjelent közzvádó, Hodászy dr. főügyész helyettes — szemben magának a sértettnek annak idején tett kijelentésével — arra kérte a bíróságot, hogy az ügyet *rendes sajtóbíró* elé utassítsa. A törvény rendel így — és ettől eltekinteni nem lehet — hogy a rehabilitáló miniszteri határozat után, mely a fegyelmi eljárást megegyeztetette, további bizonyításnak helye nincs. Ha tehát így vád alá helyezik Rónát és Zalát, pörüket nem az esküdtszék, hanem a sajtóbíró kell, hogy tárgyalja. A közzvádó érvelésével szemben a védők, Vázsonyi Vilmos dr. és Zboray Miklós dr. esküdtszéküket kérték az ügy elbírálására, hogy a terheltek ott bizonyíthassanak is.

A bíróság a kir. ügyészség álláspontját fogadta el és a vád alá helyezvén Rónát és Zalát, kimondta, hogy az ügyet — minden további bizonyítás mellőzésével — a *rendes bíróság tárgyalja*.

Elégedetlen városi tisztviselők.

— Az adóügyosztály bajai. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 27.

A városi adóügyosztály tisztviselői nem jutatták el a mai napon tegnap hozott határozataikat Varjassy Lajos polgármesterhez, mert ma reggel közös akarattal úgy döntöttek, hogy előbb közvetlen előljáróikkal, Wiser Aladár számvevővel és Vannay Gyula tanácsnokkal közlik sérelmeiket és őket kérik fel, hogy a polgármesternél közbenjárjanak. A polgármester ma elutazott Aradról és csak pénteken érkezik haza, így a tisztviselők mozgalmában újabb fordulat nem történt.

A délutáni munkára berendelt tisztviselők ma reggel felkeresték Wiser számvevőt és értesítették arról, hogy tegnap tartott értekezletükön hozott határozat értelmében kérik kelt a rendelkezés megszüntetését, mert azt sérelemnek látják. Moldován János adótiszt volt a küldöttség vezetője, aki elmondotta, hogy a tisztviselők véleménye szerint a munkatorlódáson nem túllórázással és a hivatalos idő meghosszabbításával kellene segíteni, hanem a tisztviselői létszám szaporítása vezethet a baj megszüntetésére. Sérelmesnek tartják, hogy míg más tisztviselők a szabad idejüket szórakozásra használják fel, addig ők, minden re-kompenzáció nélkül, túlmunkavégzésre vannak kötelezve. Kérik, hogy előljáróik a polgármestertől a délutáni munka megszüntetését eszközöljék ki.

A számvevő kijelentette, hogy méltánytalanság és sérelem az adóhivatal tisztikarával nem történt, mert többet, mint a kötelesség teljesítését senki sem követel tőlük. A délutáni munka nem állandó jellegű és csak azért vált szükségessé, mert sok olyan külön díjazott munkát végeznek hivatalos órák alatt, melyek miatt a folyó ügyeket időntul kell feldolgozni. Megmondotta azt is a számvevő, hogy a gyenge munkaerők késedelmessége is hozzájárul a torlódáshoz és ezt az egész tisztviselői karnak méltányossággal és belátással kell kiegyenlítenie. Igéretet tett, hogy ami tényleges sérelem van, azt orvosolni fogják, de terrorisztikus kijelentésektől nem befolyásoltathatják magukat a feljebbvalók.

Az Aradi Közlöny munkatársa ez ügyben beszélgetett Varjassy Lajos polgármesterrel és Vannay Gyula tanácsnokkal.

— Csak az Aradi Közlönyből vettem eddig tudomást a mozgalomról — mondotta a polgármester. — A tisztviselők eddig hozzám nem fordultak. A délutáni munka szükségessé vált, mert reggel nyolctól-kettőig nem lehet elvégezni annyi munkát, mint azelőtt nyolc óra alatt. Nem vártam volna a tisztviselőktől, hogy a fizetésrendezés után ez lesz a közönség iránt megnyilvánuló elismerésnek az első formája.

Vannay Gyula tanácsnok a következőket mondotta:

— Több okra vezethető vissza a munkatorlódás az adóügyosztályban és ha igazságosak akarunk lenni, némi jogosultsága van a tisztviselők panaszának. A hivatalos órák megváltoztatása óta megrövidült a munkaidő két órával és a létszámot nem szaporítottuk. Az adóhivatal helyiségei szűkek és ezért az egyes adókerületek kezelését nem lehet megszervezni, úgy, hogy a tisztviselő csak igen lassan jut előre a rengeteg könyvek kezelésében. Az ügyosztály teendői ez évben különösen megsaporodtak. A házadót minden évben vetik ki az új törvény értelmében, ez évben volt a népszámlálás és a III-ad osztályú adókiadás má-

jus helyett most fejeződött be. A husz tisztviselőből álló statusban jelenleg is nyolcan vannak szabadságon és emellé még az a baj is párosul, hogy valahányszor a városházán valahol helyettesre van szüksége, az adóügyosztály személyzetéből rendelik ki. Az ügyosztály önállósítása alkalomával kértem személyzet szaporítást és rámutattam arra, hogy a város fejlődésével keletkező rengeteg adóalany annyira megszorítja a munkát, hogy előbb-utóbb meg fogunk akadni. Nem hallgattak reám és ime sokkal hamarabb megtörtént, mintsem hittem volna. Ha a tisztviselői kar sérelmesnek találja a délutáni berendelést, nincs más hátra, mint: a régi rendet kell visszaállítani. A megosztott munkaidő mellett minden esetre jobban fog menni a dolog.

Több főtisztviselővel is folytattunk beszélgetést erről, a városi adminisztráció mélyén lappangó súlyos válságot jelentő kérdéssről és azok nyilatkozataiból azt az impressziót nyertük, hogy az *Aradi Közlöny* foglalta el a helyes és a viszonyok gyógyítására egyedül helyes álláspontot, mikor szüntelenül hangoztatta, hogy *radikálisan végezni kell már végre a napidijas rendszerrel.*

— Ötvennégyezer koronával ad ki többet a város évente napidijasokra, mint a mennyit a költségvetés megengedne — mondotta egyik főtisztviselő. És ez nemcsak financiai baj, hanem itt és abban a körülményben, hogy a városhoz kvalifikáció nélküli protekciós gyenge emberek kerülnek be, rejlik a mi adminisztrációnk súlyos válsága, mely hova-tovább igen komoly helyzetbe juttatja a törvényhatóságot. Noha Arad közigazgatása igen drága és ugy mégsem végzi azt a munkát, melyet és ahogyan a közönség méltán elvár.

A pap és a csendőrök.

— A radnai választás izgalmából. —

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, szeptember 27.

A múlt évi képviselőválasztások alkalmával felette izgatott volt a hangulat a máriaradnai kerületben, ahol *Tagányi Sándor* dr. munkapárti és *Goldis László* román nemzetiségi jelöltek álltak szemben. A mandátumot tudvalevőleg *Tagányi* nyerte el, de a románok is nagy számmal szavaztak le. A felvonuló tömeget a román papok, tanítók lelkesítették és ebben a lelkesítésben a megengedett határon is tulmentek, ugyannyira, hogy a csendőrségnek több esetben közbe kellett lépnie.

Rendkívül kellemetlen afférja támadt a választási harcban *Vácán Romulusz* gyoroki román lelkésznek, aki annyira heves szóváltásba keveredett a csendőrökkel, szidalmazta azokat, hogy botrányos viselkedése miatt előállították és pár órai őrizet alatt tartás után bocsátották csak szabadon. *Vácán* lelkész a választások után hivatalos hatalommal való visszaélés és személyes szabadság megsértése miatt panaszt emelt a csendőrök ellen, viszont azonban ellene is eljárás indult meg nyilvános helyen botrány okozás címén, sőt a csendőri jelentésben azt is állították a pópáról, hogy a kinos eset alkalmával ittas volt.

Vácán följelentéseit az előzetes vizsgálat nem találta elég alaposnak még arra sem, hogy a kötelességüket teljesítő csendőröket fegyelmi vizsgálat alá vonja, ellenben a lelkészt a kihágási eljárás során a radnai főszolgabíró botrányokozás miatt 40 korona pénzbüntetésre ítélte. *Vácán Romulusz* felebbezett, de *Dálnoky Nagy Lajos* alispán jóváhagyta az elsőfoku közigazgatási hatóság ítéletét. Ujabb felebbezés következtében a belügyminiszterium is

felülvizsgálta az ítéletet és épen ma érkezett le az erre vonatkozó iratok Aradmegye alispáni hivatalához azzal az értesítéssel, hogy a belügyminiszter harmadfoku és most már végleges jogerővel megerősítette a gyoroki román lelkészre mért 40 korona pénzbüntetést.

Terhelő vallomás birói parancsra?

(Próbatárgyalás a cellában. — A Zucker-ügy ítélet előtt.)

Távirati tudósítás.

Budapest, szeptember 27.

Ha igaz, ami a Zucker-pör főtárgyalásán ma kiderült, nem nagy dicséretére válik a bíróságnak. Az tudódott ki nevezetesen, hogy a börtönben, egy közös cellában *Hammer Samu*t — Zucker volt raktárosát — kitanította két raktársa arra, hogy mártsa be Zucker *Henriket* s akkor neki nem lesz baja. És ez a kioktatás birói asszisztenciával, állítólag a pör volt vizsgálóbírójának utasítására történt.

A raktáros egy akkor sikkasztással vádolt ügyvédjelölttel, *Mándoki Lajos* dr.-ral, meg egy *Angelusz Dezső* nevű rabbal volt közös cellában. Ezek aztán *Hammerrel* valóságos próbatárgyalást rendeztek s rávették, hogy valjon a gazdája ellen s ekkor neki, aki csak szót fogadott s teljesítette a parancsot, nem lesz bántódása, vagy csak kis büntetés éri. Az egyik cellatársat, *Mándoki* dr.-t, már tegnap kihallgatták, a másik ma jött sorra.

Szepessy elnök fél 10 órakor nyitotta meg ma a tárgyalást. Parancsára felhozták a fogházból *Angelusz Dezsőt*, akit időközben — épen *Zuckernek* a vádjára — három évi börtönre ítéltek sikkasztásért. Mindjárt kijelenti az első kérdésre:

— Megvallom, haragszom *Zuckerre!*

(Főpróba a fogházban.)

Angelusz elmondja ezután, hogy *Hammer*, *Mándoki* dr. és ő közös zárkában voltak. Itt Zucker volt raktárosát, amint tudja *Krezsák dr. vizsgálóbíró* utasítására két és fél napon keresztül kihallgatták. Valóságos tárgyalást rendeztek, *Mándoki* dr. adta az ügyészt, még két büntetőtörvénykönyvük is volt e célra. Mivel *Mándoki* dr. ügyvédember, ő volt a főrendező.

— Az utasítás — ugymond — az volt, hogy faggassuk *Hammer*t és vegyünk ki belőle, amit csak lehet. Engem azért vontak be, mert ismerem a Zucker üzletének minden zezugát. A jegyzőkönyvet, melyet fölvettek, szintén *Mándoki* dr. vezette.

Szepessy elnök: Nem mond maga igazat!

Angelusz: De igenis. Sőt egy napon *Kecskés fogházőrrel*, megis üzentette *Mándoki* dr. a vizsgálóbírónak, *Krezsák* dr. urnak, hogy *Hammer* „már vall“.

— No és mit vallott?

— Hogy összetört portékát, holmi lámpa-ernyőket.

— Ezt tartották önök szükségesnek?

— No igen, mert *Hammer* gyujtogatással volt vádolva s ez sokkal súlyosabb.

— Ki tanította erre *Hammer*t?

— Én nem.

— És miért volt az árutörés fontos?

— *Mándoki* megmagyarázta, hogy így csak bűnsegéd s ez nagy dolog, miután mi megállapítottuk a gyujtogatást. (Nagy derűtség.)

— Hagyja ezt!

— Jó, de — mi legalább — megállapítottuk. (Nagy derűtség.)

Bródy Ernő dr.: Ellensége én *Zuckernek*?

— Nem tagadom. Ki is jelentettem, mikor felhívtak, hogy nem kívánok vallani.

Vázsonyi dr.: Maguknak, ugy-e, két büntetőtörvénykönyvük volt?

— Behozták a cellába.

— Kiket kapták?

— *Mándoki* kerette a védőjétől.

— És mit is mondott *Hammernek* a „fogház-ügyész“ ur, *Mándoki* dr.?

— Hogy kicsi lesz a büntetése, legfeljebb hat hónap. (Derűtség.)

Elnök föl hívja *Hammer Samu* vádolta, hogy nyilatkozzék a tanu vallomására.

Hammer: Ők mindig arra tanítottak, hogy be kell huzni *Zucker*t a bajba, akkor én könnyen szabadulok. Fő, hogy a többiek is benn legyenek.

Elnök: De azt mégis csak magának kellett mondania, hogy a tűz után tört portékát?

— Engem annyira megzavartak, hogy csak rájuk hallgattam.

Ismét *Angelusz Dezső*hoz, a rabruhás tanuhoz intéztek kérdéseket.

Balás Elemér kir. ügyész: Röviden feleljen, csak egy egy szóval. Maga tanitgatta *Hammer*t?

Tanu: Én nem.

— Hát azt hallotta, mikor *Mándoki* dr. tanította?

— Nem hallottam.

Balás ügyész: Köszönöm.

Vázsonyi védő: Nekem is csak röviden feleljen: Mielőtt maguk a törvénykönyvet kapták a „tárgyalás“-hoz, már azelőtt is vádolta *Hammer* *Zucker*t?

— Azelőtt nem.

Vázsonyi: Hát — én is köszönöm. (Zajos derűtség.)

(Uj tanuk.)

Kuttura Teréz elárusítónő a *Zucker*-féle füvegraktárban. Nem tud róla, hogy *Hammer* az áruból tördösött volna.

Elnök: Egy másik elárusítónő, *Puskás Róza*, itt állította, hogy maga is látta?

— Azt *Puskás Róza* nem mondhatja.

— Ott volt akkor *Zucker* délután, a tűz után?

— Nem volt.

Bródy dr. védő: *Hammer*t ott látta egész délután?

— Igen, folytonosan, hol az udvarban, hol az üzletben.

Balás dr. ügyész: Hátha eltávozott egy félórára?

— Nem ment el.

— Esküdhetik erre?

— Nem láttam elmenni.

— Nem látta, de azért távozhatott? Mer esküdni arra, hogy nem ment el?

A tanu: Én, mondhatom nem láttam.

Bródy Ernő védő: Mindjárt tisztázom a dolgot. Igaz-e, hogyha elmegy *Hammer*, azt látania kellett volna? Látnia, mert csak az üzletajtón mehetett ki?

— Igen, csak ott, mert a kapu — mindig zárva van.

Vázsonyi védő: Lám, faggatta volna az ügyész ur a *Rozáliát*?

Balás ügyész: Nem ismerem azt a hölgyet... nem az ismeretségem köre. (Nagy derűtség.)

A bíróság ezután a többi tanu kihallgatását folytatta.

Ítélet holnap lesz.

A lippai Diákothon megszökött igazgatója. Egy gimnáziumi igazgató nyilatkozata.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 27.

Nemrégiben irtunk arról, hogy milyen visszaéléseket követett el Fodor József, a lippai Diákothon volt tulajdonosa, aki Karánsebesen Diákothont akart létesíteni. E tervével felhagyott, de a szülőktől felvett pénzeket nem szolgáltatva vissza. Azt is megemlítettük, hogy a karánsebesi állami főgimnázium és a polgári iskola igazgatósága óvatosabb lehetett volna, mert nem szabad lett volna megengedni, hogy Fodor a hirdetésben reájuk úgy hivatkozhassék, mint akiknek a Diákothon felügyelete alatt áll. Ez ügyben a karánsebesi állami főgimnázium igazgatója Kalkbrenner Antal a következő nyilatkozatot tette:

— Fodor József, a lippai Diákothon tulajdonosa a mult tanév végén azzal fordult hozzám, hogy lippai Diákothonát Karánsebesre akarja áttelepíteni. Kérdezősködve a helyi viszonyokról, azt a véleményt adtam, hogy a környékről ugyan kevés tanulóra számíthat, de tekintettel arra, hogy a vagyonszerzési internátus a tanulók létszámát százhuszról hatvanra szállította le, az első évben husz tanulóra lehet kilátása és egyben kijelentettem, hogy az intézményt, ha megfelelő módon létesül, erkölcsileg támogatni fogom mint olyant, mely a magyarosodás ügyét a vidéken elősegíteni alkalmas. Fodor erre két helybeli építésszel is tárgyalt egy megfelelő épület emelése iránt, de a folyó iskolai évről az idő rövidsége miatt elhalasztotta a dolgot és az intézet közelében bérelt ideiglenesen egy megfelelő helyiséget, melybe még július hó folyamán családjával és teljes internátu i felszereléssel be is költözött.

Fodor előttem több ízben kijelentette, hogy az intézet tényleges megnyitása előtt előlegeket a szülőktől fel nem vesz, — mert hangoztattam, hogy ezt nem tartom megengedhetőnek — és így bizalmatlanságra ekom nem volt. Időközben, az 1. szeptember közepé felé, arról értesültem, hogy Fodornak lakását felmondták, erre őt több ízben magamhoz kéretem, hogy a tényállásról informálódjak, de ő anélkül, hogy nálam járt volna, Karánsebesről eltávozott. E hó elsején Fodortól Temesvárról levelezőlapot kaptam, melyben megírta, hogy ügyeinek rendezése céljából négy-öt nap múlva eljön, különben a szülőktől felvett díjakat visszaküldte. Fodor azonban nem jött el. Ebből is nyilvánvaló, hogy mégis csak érdeklődtem a Diákothon, illetve Fodor iránt. Arra igazán nem mertem gondolni, hogy Fodor — kinek Karánsebesre való költözködése elég költséggel is járt — ily pimasz módon fog néhány szülőt és engem is becsapni. Én a magam részéről megtettem kötelességemet s arra legkevésbé mertem volna gondolni, hogy ez az ember, ki feleségestül, gyerekestül és nagy butorfelszereléssel véglegesen ide költözött, innen csufosan megszököjék, miután három-négy szülőt (többről nincs tudomásom) fejéknél 30—40 koronával s többek között engem is husz koronával, megkárosított.

SPORT.

+ Bajnoki football-match vasárnap. Mig évről évre alig három-négy délvidéki egyesület vett részt a kerületi bajnoki küzdelmekben, addig ebben az évben nemkevesebb, mint tiz egyesület jelentette be csapatát a bajnoki mérkőzésekre. E körülmény is jellemzi a football gyors térhódítását, azt, hogy alig van számottevő vidéki város már, ahol a football nem talált volna hívekre. A vidéki városok e rajongó szeretetéből messze kiemelkedik Arad, mely nem kevesebb, mint három csapattal vesz részt a küzdelemben. Mindegyik csapat már eddig is értékes nagy győzelmeket aratott s joggal állíthatjuk, hogy mindhárom a bajnokság komoly jelöltjeinek tekinthetők. A legtöbb reménye azonban talán mégis a két évi győztes csapatnak, az Aradi Athletikai Klub

nak van, mely vasárnap délután egyik legerősebb ellenfelével a Temesvári Athletikai Klubbal kerül szemben Aradon a klub Török Gábor-utcai sporttelepén.

+ A Temesvári A. K. Aradon. Ujból bajnoki mérkőzés lesz vasárnap délután az AAK sporttelepén. Az őszi forduló egyik legérdekebbje kerül eldöntésre vasárnap délután, amikor az Aradi Athletikai Klub a Temesvári Athletikai Klub jó formájú football csapatát látja ellenfelül. A match kimenetele elé élénk érdeklődéssel néznek a sportkörök.

Uj pénzintézet Aradon.

— Az Ingatlan forgalmi és Parcellázó Bank alakuló közgyűlés előtt. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 27.

Jövő hónap ötödikén alakul meg Aradon az a pénzintézet, amelyről az Aradi Közlöny hetekkel ezelőtt megemlékezett. Az Ingatlanforgalmi és Parcellázó Bank Részvénytársaság, amely ötszáz ezer korona alaptőkével alakul meg, jövő hónap ötödikén délután tartja alakuló közgyűlését. Arad legfiatalabb pénzintézete nem foglalkozik egyelőre nagyratörő tervekkel s mint az alapszabályaiban elmondja, különös figyelmet fordít üzleteinél Arad fejlődésének előmozdítására.

Az alapszabályok különben tüzetesen felsorolják az intézet céljait.

— Házak, telkek, ipartelepek, földek adásvétele, értékesítése, feldarabolása, parcellázása, kibérlése és bérbeadása, azok forgalmi közvetítése, továbbá építkezés saját és idegen számlára, ingatlanok kezelése és ingatlanok forgalmával kapcsolatos kölcsönök közvetítése és adása, valamint az ingatlan forgalommal egybekötött, mindennemű üzletek lebonyolítása, különös figyelemmel Arad fejlődésének előmozdítására.

Az 500.000 koronát már az alapítók lejegyezték, de az alaptőkének csak 30 százalékát fizették be egyelőre, a többit majd szükséghez képest az igazgatóság fogja „behívni,” mint ahogyan a szakkörök mondják. Az alapítók s egyben a részvényesek névsora a következő:

Bing Hugó magánzó, Éles Béla dr. ügyvéd, Kell Lipót dr. ügyvéd, Löbl Gyula nagykereskedő, Tolnai János dr. ügyvéd, Verzár Márton földbirtokos, Deutsch Andor nagybérlet, Fodor Gyula takarékpénztári igazgató, Leopold Zsigmond nagybérlet, Montag Manó földbirtokos, Verbos Nándor butorgyáros, Varjassy Lajos dr. kamarai titkár.

Az alapítás előzményeit és célját jól ismerő férfit mondta nekünk az új intézet működési terveiről:

— Az alapító személyek elég garanciát nyújtanak arra, hogy ez az intézet szigoruan szolid alapon fog működni. Nagyratörő spekulációs tervek nincsenek. Az intézet alapítói úgy gondolkoznak, hogy Arad külterületét aránytalanul fejlesztik a belső területek rovására s a belterületek nincsenek kellőleg értékesítve, kihasználva. Ez az intézet a belső területeket akarja helyes és okos módon kihasználni és így a város forgalmas részeit értékben emelni, fejleszteni. Ezzel közvetve a város érdekeit is szolgálja ez az intézet.

Amint említettük, az alapítók teljesen lejegyezték az alaptőkét, úgy, hogy alapítási felhívást ki se kellett bocsátani. A bank még nem jelölte meg az intézeti helyiségét. A vezérigazgató Bing Hugó lesz. Az alapszabályok értelmében tiz igazgatósági tagság lesz, de egyelőre csak nyolcnak a helyét töltik be, valószínűleg az alapítókkal.

Vámbéry Ármin az olasz-török konfliktusról.

(Tripoliszban az olasz csapatok. — Béke kell a szultánnak.)

Távirati tudósítás.

Budapest, szeptember 27.

Egy hírlapíró ma meglátogatta Vámbéry Ármint, a világhírű orientálistát, aki a tripoliszi kérdésre vonatkozólag a következőket jelentette ki:

— Ön azt kívánja, — mondotta Vámbéry — hogy Olaszország és a török birodalom konfliktusáról nyilatkozzam. Tripolisz Olaszországé lesz, az bizonyos, ha most nem, akkor se hosszú idő múlva. Olaszországnak szüksége van rá, mert szemben van Sziciliával és én azt hiszem, hogy egész Észak-Afrikát be fogják népesíteni a délurópaiak. — Ön azt kérdezi, hogy szabad-e egy országra úgy rátörni, mint Olaszország Tripoliszra. Én, mint szabadelvű ember azt mondom, hogy nem, mert egyik nép tisztelje a másik jogait. De ha a kultura érdekében itelem meg a dolgot, akkor helyeselnem kell, mert azt mondom, hogy az izlamot ki kell irtani. Ön csodálkozik, hogy én, aki mindig védője voltam az izlamnak, most így beszélek. Hiába, nem érdemelnek jobb sorsot. A mohamedánok fanatikusan vallásosak, de nincs bennük jellem, nem is tudják, hogy mit jelent ez a szó. A mohamedánok vallásossága ellensége a kulturának és ők a vallásosságon kívül más érzést, vagy vágyat nem ismernek. A törökországi alkotmányos mozgalmat sem lehet komolyan venni. Mert mi a különbség Törökországban a régi és mostani állapot között? Ezelőtt csak a nagyobb urak loptak, maga Abdul Hamid is, most pedig mindenki. A mohamedán államoknak szét kell esniük, mert nincs strukturájuk. Anglia és Oroszország máris osztozkodik Perzsián. Az európai államok milliókat fektetnek bele tengerentúli birtokaikba, a mohamedán alatt valók még se kedvelik őket, sőt gyűlölettel vannak irántuk.

Bizonyos azonban, hogy Olaszország nem a nép szeretete miatt kereste fel Tripoliszt, hanem mérhetetlen kincseket rejtő bányáiért. Ha Olaszország eléri célját, kiaknázza a tripoliszi hegyeket, milliárdokat fog előhozni a föld méhéből.

A két ország közötti konfliktusról ma a következő táviratokat kaptuk:

Konstantinápoly. Az itteni olasz kolóniában biztosra veszik, hogy az olasz csapatok partraszállítása Tripoliszban legkésőbb holnap megtörténik. A szalonikii központi bizottság az összes vidéki városokba tiltakozó gyűléseket hív össze Olaszország tripoliszi akciója ellen.

Berlin. Konstantinápolyból táviratozzák: Már a hétfői minisztertanácson két miniszter határozottan az Olaszországgal való meg egyezés mellett foglalt állást. A porta körében azt hiszik, hogy Törökország Olaszországnak Tripoliszban nagy gazdasági előjogokat fog biztosítani. Hire jár, hogy a szultán határozott akarata, hogy ezt az olasz kormányval közöljék, még mielőtt az olasz csapatok tervezett partraszállása megtörténék.

Berlinből jelentik: A tőzsdén ma az a hír terjedt el, hogy az érdekelt hatalmak megtalálták a módot a török-olasz konfliktus elsimítására. Az egyezés bázisa az, hogy Olaszország kártérítés ellenében 99 évre bérbe veszi Tripoliszt. Tučvavölög ugyanigy bérelték ki annak idején a nagyhatalmak Chinától is a szüksé-

gelt partrészeket. Marschall báró nagykövet a hír szerint híve ennek az egyezésnek.

Konstantinápoly. Németország közvetítő eljárásának a híre az állampolitikai körökben új reményeket ébresztett arra nézve, hogy sikerülni fog a konfliktust békésen megoldani. A szultán tegnap Marschall német nagykövetet fogadta, akit ő maga hivatott és felkérte, eszközölje ki a császárnál, hogy a konfliktus békés elintézésére közbelpjen. Hogy mit válszolt a nagykövet a szultának, még nem tudják. Marschall német nagykövet tegnap megbeszélést folytatott a nagyvezirrel és a hadügyminiszterrel. Németország közvetítése ezzel már meg is kezdődött.

Konstantinápoly. Egyre izgatottabb a város népének hangulata. Az este egy itteni mozgó-színházban a tripoliszi expedíció miatt nagy botrány tört ki. Az olasz hadgyakorlatokról felvett képeket mutatták be, mire a törökök pisszegtek és füttyültek. A tulnyomóan európaiakból álló közönség azonban tapsolt és még hangosabban adott kifejezést tetszésének. Egy török ezen annyira felizgult, hogy a mellette ülő angolt, aki tele torokkal tüntetett, arculütötte. Mindkettőjüket letartóztatták. Szombaton tegnap egy fanatikus hodza tüzes beszédet mondott egy mecset előtt Olaszország, az európaiak és Hakkí bégnek a kormánya ellen.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Csaló jegyző.

— Két évi fegyházra ítélt aradi szélhámos. —
Távirati tudósítás.

Temesvár, szeptember 27.

Annak idején hírt adtunk arról a furfangos csalásról, amellyel Kaysler Ödön okleveles jegyző, aki különféle csalásményekért már három ízben volt büntetve, Springer Emil lippai ékszerészől hétszázötven korona értékű ékszert csalt ki. Ez év július havában ugyanis megjelent Springer Emil lippai ékszerész üzletében egy jól öltözködött férfi, aki Friedrich János lábasi tanítónak mutatkozott be és eladta, hogy neki, miután már a legközelebbi időben nőül és egy gazdag lábasi román paraszt, Oprezsku Mojsze leányát veszi el, nagyobb mennyiségű ékszere volna szüksége, amelynek árát azonban csak később fizetné meg. Springer azonban csak úgy volt hajlandó az ékszereket Friedrichnek átadni, ha ez neki egy jó kezes által aláírt váltót ad.

Kaysler alias Friedrich másnap újra megjelent Springer üzletében és egy Panajoth Sándor sistaroveci körjegyző által aláírt és hétszázhatvan korenára kiállított váltót adott át, amelynek ellenében Springer az ékszert kiadta. A váltó lejáratát napjára azután kitünt, hogy Panajoth sohasem írt alá Springer részére váltót, tehát aláírása hamisítva van. A hamis váltóval megszerzett ékszereket a csaló elhozta Aradra és Losonci Lajos aradi ékszerésznek adta el. Aradon különben Tabajdy János néven több szélhámosaságot is elkövetett. A megindult nyomozás alapján Kayslert letartóztatták és a lippai fogházba szállították. A temesvári királyi törvényszék ma ítélkezett Kaysler felett, akit csalás és okirathamisításért két évi fegyházra ítélt.

§ Elítélt hírlapíró. Szász Ödön a Marosvásárhelyen megjelenő *Székel Napló* szerkesztője tavaly a marostordai botrányok alkalmával védelmébe vette Erődy Sándor főispánt és megtámadta Jeney Kálmán főszolgabíró, meg Vildburg Aladár földbirtokost. A marosvásárhelyi törvényszék esküdtbírósa ezért Szász Ödönt nyomtatvány útján elkövetett rá-

galmozás címen három hónapi fogházra és ezerkétszáz korona pénzbüntetésre ítélte. Né hány hónap múlva Szász Ödön ismét folytatta támadásait, amelyeknek éle ezuttal Toldalagi László főszolgabíró és az ellenzék tizenegy vezérférfia ellen irányult. Az esküdtbírósa az újabb támadásokért Szász Ödönt négy hónapi fogházra és 2200 korona pénzbüntetésre ítélte. A Kuria első büntetőtanácsa a sajtóperekkel ma foglalkozott Szász Ödön semmiségi panaszra folytán és a semmiségi panaszt elutasította.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színházi műsor:

Péntek: Ártatlan Zsuzsi, operett. Bemutató. (A. bérlet.)

Szombat: Ártatlan Zsuzsi, operett. (B. bérlet.)

Vasárnap: Délután: Gül-Baba, operett. Este: Ártatlan Zsuzsi, operett. (C. bérlet.)

Hétfő: Ártatlan Zsuzsi, operett. (A. bérlet.)

Kedd: Ártatlan Zsuzsi, operett. (B. bérlet.)

Szerda: A rejtélyes ember, szinmű. Bemutató. (C. bérlet.)

Csütörtök: A rejtélyes ember, szinmű. (A. bérlet.)

Péntek: Bánk bán, opera. Diszeloadás. (B. bérlet.)

Szombat: Dollárkirálynő: operett. Új bemutatóval. (C. bérlet.)

* A pénteki bemutató. Pénteken mutatja be az aradi színház az Ártatlan Zsuzsi című operettet. Ez az az operett, amelyre évek óta vár a színházi világ. Az igazi operett, a vig özvegyek típusából. Meséje, cselekvénye csupa ötlet és élvenség. Jelenetről-jelenetre új meg új helyzetkomikum fogja meg a publikumot, a tréfának, a humornak olyan gazdagsága mosolyog ki ebből a darabból, aminek párja nincs az utóbbi esztendőök operett-termésében. Végtelenül kellemes, kedves muzsika kíséri ezt a librettót, a muzsika külön nagy attrakciója a darabnak. Vonzó, igazán fülbe-mászó melódiák, finom zenekari ötletekkel, széles, erőteljes keringők, kórusok, szólószámok kergetik egymást szinte kifogyhatatlan sorban. Hogy a muzsika milyen pompás munka, ennek legjobb kritikája talán az, hogy már most, a színházi premier előtt sietett minden valamire való cigányzenekar megszerezni egy-egy darabját és legszebb sikereiket ezekkel aratják a színházi publikum előtt. Ami a darab meséjét illeti, ez érdemes arra, hogy külön ismertessük. A legjobb francia vigjátékokkal vetélkedik a mese, úgy, hogy ha elhagyná a színház az énekszámokat, teljes sikerrel játszhatnák, mint vigjátékot. Az Ártatlan Zsuzsi bájoshistóriája ez:

Des Aubrias bárót, aki igen erkölcsös ember hírében áll, akadémiái tagnak választják meg. A báró tiszte az erénydíj odaítélése is és a kitűnő akadémikus az erénydíjat Pomarel illatszergyáros feleségének, Zsuzsának adja. Zsuzsi azonban éppen nem mutatkozik valami nagyon erényesnek, mert mihelyt férjét fegyver-gyakorlatra hívják be, a első éjszaka elmegy Des Aubrias báró fiával, Huberttel mulatni a Moulin Rouge-ba. A Moulin Rouge-ban folyik a mulatság. Az egyik szeparéban mulat már félig elázva Pomarel, aki nem utazott el, hanem átmulatá az estét. Ekkor érkezik meg Pomarelné Huberttel és véletlenül ugyanabba a szeparéba kerülnek, ahol az elázott Pomarel ül, míg a szomszédban Des Aubrias báró, az erkölcsös akadémiai tag mulat Charancey feleségével. A párok tehát mind együtt vannak, amikor betoppan a szeparéba Charancey, Des Aubrias vetélytársa és meglátja a bárót. Elhatározza, hogy bossz-

szut áll az ellenfelén, leleplezi őt és a rendőrséget hivatja. Végtelenül mulatságos jelenetek között oldódik ki a bonyodalom általános kibéküléssel.

A darab teli van jobbnál-jobb szerepekkel és így a pénteki bemutatónak előreláthatólag sikeres lesz. A főszerepeket Dióssy Nusi, Nográdi Malvin, Bankónó, Fekete Aranka, Polgár, Vass, Győző Alfréd, Várnay és Herold játsszák. A bérlet az első előadással kezdődik és így az Ártatlan Zsuzsi „A” bérletben kerül színi.

* Gül-Baba vasárnap délután. A téli szezon első vasárnap délutáni előadásaként Gül-Baba operettet játssza az aradi színház. Az annak idején oly nagy sikert aratott operett új szereposztással kerül a vasárnap délutáni közönség elé. Mújtot, a színház új ujonnan szerződtetett komikusa, Győző Alfréd játssza, míg Leilla szerepében Neogrady Dóra, az új énekesnő fog fellépni.

* A goromba komikus büntetése. Az osztrák színész-egyesület tegnap foglalkozott Pallenbergnel, a neves komikusnak ügyével. Pallenberg tudvalevőleg leszerződött a Jó pajtás (Ob-sitos) főszerepére, de később megfontolva a dolgot, kijelentette Fronz igazgatónak, hogy a szerepet nem játssza el. Az egyesület fegyelmi bizottsága Pallenberget ezért és sértő hangu sürgönyéért, melyet Fronzhoz intézett, dorgálásra ítélte. „Pallenberg — mondja az ítélet — súlyosan megsértette eljárásával az egész testületet és ezért szigorúan megdorgálandó. Együttal figyelmezteti az egyesület Pallenberget, hogyha ez még egyszer megtörténik, kénytelen lesz elhagyni minden rendelkezésére álló eszközzel eljárni. Együttal kötelezi Pallenberget arra, hogy a megsértett direktortól bocsánatot kérjen.”

* Új műsor az Apollóban. A mai, szerdai előadásokon került színi az a fenomenális kép, a Zigmár, amelyet a slágerképek történetében is példátlan tetszéssel fogadott a publikum. Dacára annak, hogy még is alig lehetett az előadásokhoz helyet kapni, az Apolló igazgatósága mégis levette a műsorról Zigmárt, hogy a holnap előadásán teljesen új műsort mutathasson be. Ez új műsor bemutatásánál az Apolló vezetősége a legfényesebben rácsfol igen sok mozi ama trükkjére, hogy slágerképek után mindig szürke, érdektelen, élvezhetetlen képeket mutatnak be: a csütörtöki új műsora az Apollónak [oly nagyszerű számokból áll, amely a közönséget a legnagyobb mértékben meglepi. Csak egy képet említünk fel. A kereszt jelében című, amely maga is a kinematográfia egyik legremekesebb alkotása. 177

* A Bűnös asszony negyedszer. Holnap lesz negyedik napja, hogy az Uránia műsorát diadalmasan uralja a kiváló dán erkölcsrajz. Amint a színházi bemutatók után büszkén emlékeznek meg az új darab minden egyes előadásáról, épúgy külön kiemelkedő az a fenomenális siker, amelyet már negyedik napja arat ez a gyönyörű kivitelű dráma, amely a modern kinematográfia legszebb képei közé tartozik. Az izgalmas jeleneteken, a szereplők művészi tökéletességű játékán, a renek rendezésén és pazar kiállításán kívül még két nagy érdeme és kiválósága van Urban Gad erkölcsrajzának. Az egyik a valóságosság, amely tulajdonképpen minden moziképnél fontos kellék, mert a mozi közönsége ma már nem éri be képtelen, hihetetlen borzalmakkal. A bűnös asszony másik jelentős tulajdonsága a bűnös kifejezésre jutó erkölcsi tanulság, amely minden momentumban erősen kidomborodik és a végső akkordokban, a vétkező asszony bűnhődésében élénk társul.

A fekete halál.

— Riadalom a budapesti hadtestparancsnokságon. —

Távirati tudósítás.

Budapest, szeptember 27.

Ma nem aratott a fekete halál, a fővárosban nem akadt gyanús beteg, de Ujpesten az egyik kolerás bérkaszányából ismét beszállítottak egy súlyos beteget a járványkórházba. A főváros közlekedési vállalatainak megbízottjai ma értekezletre gyűltek össze, amelyen Szabó Sándor dr. tiszti orvos elnöklété alatt tanácskoztak a járóművek fertőtlenítéséről. Eddig csak a városi villamos kocsijait fertőtlenítették rendszeresen, ezután — az értekezlet határozataira — minden járóművet, minden egyes forduló után gondosan fognak dezinficiálni. Erre a munkára a fertőtlenítő-intézet emberei tanítják meg a közlekedési vállalatok alkalmazottait.

Ujpesten a veszt-gárban álló Váci-ut 36. számú bérházban tegnap este rosszul lett Palásdi Jakab munkás. A járványkórházba vitték ahol ma haldoklik. Rajta kívül még négy agónizáló áldozata van a kolerának. A járványkórház mögött van a kolerás temető, amelynek egyik sarkában egész sereg új sirhant domborul. Ott nyugszik a fekete halál eddigi áldozatai s kívül a kerítésen közvetlen közelben halad a Bur-vasut sínjárja. A sírok fejfáin ezek a nevek olvashatók: Florea Flore, Tose Gábor, Ungi Márton, Kelecsényi Sándor, Kelecsényi Sándorné, Domonyi János, Minec József, Imre József, Molnárné, Antal Mátyás, Szám Józsefné, Jaszkulka Albert, Latovic Ágoston, Ruspanl József, Minec Verona, Minec Mária, Pavlicsek János, Gázsó Mihály, Schmidt Ferenc.

Tegnap este az újpesti Széna-téren hirtelen rosszul lett Purgó Gézá. A kolera jelei mutatkoztak rajta és a beteget a járványkórházba akarták vinni. Amíg azonban a fertőtlenítő emberei megérkeztek, Purgóné megszökött. Ma lázasan keresik-kutatják, de eddig nem találtak a nyomára. Valószínűnek tartják, hogy a kolerás Purgóné a fővárosba menekült. Az újpesti hatóság tegnap elrendelte, hogy a tulzsfolt lakásokból az iskolaépületekbe telepíti a partájakat. Ez az intézkedés csak a járvány idején tart, amíg szünetel a gyermekek iskolalátogatása.

Nagy riadalom kerekedett tegnap délután Budán, az Uri-utcsában. A hadtestparancsnokság épületében hirtelen rosszul lett és összeesett Bittner János, a 44. gyalogezred katonája, aki küldönc-szolgálatot teljesített. Bittnert koleragyanusnak találták és beszállították a Gellért-kórházba, ahol most megfigyelik. A hadtestparancsnokság épületét és azokat, akik a beteg katonával érintkeztek, gondosan fertőtlenítették.

TANÜGY.

(—) A tanítói lakberek országos rendezése. Budapestről jelentik: A nehéz sorban élő, komoly kulturmunkát teljesítő tanítók panaszait sokáig nem akarták meghallgatni. Végre odáig éret a dolog, hogy Zichy János kultuszminiszter ankétot hívott össze a tanítók anyagi helyzetének rendezése dolgában. Ma kezdődött a szaktanácskozás a miniszter elnöklétével. Résztvettek: Balogh Jenő és Náray-Szabó Sándor államtitkárok és a különböző tanítói testületek képviselőit: Alexy Lajos, Ember Károly, Giesswein Sándor, Havas Pál, Kóródy Miklós, Moussong Géza, Simon Károly és Stern Abraham. Megnyitó beszédében kifejtette a miniszter, hogy a néptanítók fizetésjavítási mozgalmát méltányosnak tartja az élelmiszer- és a lakásdrágaságra való tekintettel. A pénzügyminiszter félmillió koronát vett föl a költségvetésbe a tanítók állandó lakbér-segítése címén. Végül fölkérte a megjelenteket,

hogy terjeszszék elő a tanítószag kívánságait, óhajait és véleményét, azután haladéktalanul megindítja a helyzet javítása érdekében szükséges tárgyalásokat. Ezután megkezdődött a tanácskozás. A miniszter kijelentését az egybegyűltek nagy örömmel fogadták. Ezután az egyesületek előterjesztették kívánságaikat. Majdnem valamennyien azt kérték, hogy egyenlősítsék a tanítókat az állami tisztviselőkkel, a XI., X. és IX. fizetési osztályba sorozzák őket megfelelő lakbérrel és nyugdíjjal.

Gabányi Árpád

nyugalomban.

— Spiritiszta széanszok az öltözőben. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Budapest, szeptember 27.

A Nemzeti Színház kitűnő művészgárdájából kiválik egyik, régi jó színész: Gabányi Árpád, aki harminnyolc esztendeje játszik az ország első színpadján, nyugalomba vonul. Az a régi Nemzeti Színházi gárda, amelyből már csak Ujházi, Pálffy, Bakó, Mihályfi, Császár, Gabányi maradtak meg, most ismét megfogyatkozik. Az öreg Gabányi különben egy esztendő óta nem a régi. Amidőn tavaly fia, Gabányi István öngyilkosságot követett el, azóta Gabányi Árpádon mélabus hangulat vett erőt. Hiányzott belőle a régi vidámság, nagy elbeszélőképesség és a kulisszák világában, az öltözőkben nem hallatszott öblösen, harsogóan Gabányi Árpád hangja. Kedvetlenül járt-kelt a Népszínházi helyiségekben és mint a Nemzeti legtöbb régi tagja, sehogysem tudta elfeledni az igazi Nemzeti Színház kedves Lendvay-szobros udvarát, ahol délelőtt olyan barátságosan beszélgettek, vitakoztak, tréfálkoztak a színészek. Most azután a szokatlan környezetből, szomorú emlékekkel terhelt szívvel nyugalomba megy az öreg Gabányi.

A bucsuzató alkalmával sok érdekességet beszélnek színházi körökben Gabányi Árpádról. Kiváló és nagyszabású színész volt. Epizód szerepeket játszott meg úgy, hogy nem egyszer az övé volt a darabban a legnagyobb siker. Gárdonyi Géza parasztvígjátékában, A borban például úgy csinált meg egy öreg parasztot, hogy tökéletesen nem már is lehet. Ismerősei mindig megcsodálták, hogy milyen különbség van Gabányi a színész és Gabányi, az ember között. Társaságban valami sejtészerű hangon beszélt Gabányi Árpád, úgy, mintha gombócot forgatna a szájában, színpadon ennek a sejtésnek nyoma sem volt.

Fiatalabb éveiben sokat írt Gabányi Árpád novellákat és monológokat. Humoros monológjait: A tót tánomestert, a Kakasülön t és a többieket még ma is szavalják. A középiskolai önképzőkörök vig szavalati versenyén tizenöt esztendő óta leggyakrabban nyerték meg a tizkoronás arany pályadíjat a „vig szavaló“ diákok Gabányi monológjaival. Büszkén emlegeti is Gabányi Árpád még ma is ezeket az „ifjúkori bűnöket“, amint monológjait neveri. Novellái a régebbi szépirodalmi lapokban: főleg a Magyar Szalonban jelentek meg.

Van egy dolog, amiről Gabányi Árpád nem szívesen beszél mindenkinek: ez a spiritizmus. Magyarországon az okkultizmus tanoknak egyik legjobban lelkesedő híve már évtizedek óta Gabányi. A magyar spiritiszták egyesületének hosszabb ideig alelnöke volt, könyvet is írt a spiritizmusról. A régi Nemzeti Színház öltözőiben nem egyszer ültek össze komolyképző színészek Gabányi Árpáddal spiritiszta széanszra. Mert azoknak, akiket hívóknak tartott, szívesen beszélt tudományáról, sőt be is mutatta az asztaltáncoltatást. A besóttéitett öltözőben mozgalmasan kopogott a háromlábú asztalka és Gabányi Árpád elkörmölyödvé magyarázta a szellemek kikopogot üzenetét.

Fia halála óta még az asztaltáncoltatást is abban hagyta Gabányi, vagy talán csak teljesen elzárkózva vált üzeneteket a szellemekkel, fia szellemével.

HIREK.

— A pápa egészsége. Rómából jelentik: A pápa egészségi állapotáról elterjedt riasztó hírek teljesen alaptalanok. A szentatya úgy tegnap, mint az elmúlt napokban fogadta a hívőket, kik azt mondják, hogy őszesége igen jó színben van s a betegségnek már semmi nyoma sem látszik rajta.

— A trónörökös halála. Fővárosi tudósítónk jelenti: A trónörökös Malonyay Tamásné Szemere Gizellának sztropkói tartózkodásának emlékére egy remek briliánsokkal kirakott karperecet ajándékozott.

— József főherceg beteg. Kistapolcsányból jelentik: Most folynak József főherceg birtokán az őszi vadászatok. A főherceg hajnalban már kűnn volt a tarlón, rendszeren két udvari vadásza és néha Libits Adolf jószágigazgató kísérte. Vasárnap reggel óta nem vadászik József főherceg, mert betegesen fekszik a kastélyban. A főherceg vasárnap reggel lett rosszul. Épen lóra akart szállni, amikor kínzó fájdalmakat érzett, úgy hogy alétan vitték fel hálószobájába. Augusztia főhercegnő nyomban sürgönyözött Herczel Manó egyetemi tanárnak, aki autón érkezett a beteg főherceg birtokára. Még aznap Herczel professzor, Kaiser és Czyzevszky konziliumot tartottak és megállapították, hogy enyhe letolyásúnak ígérkező vakbéllobról van szó. A főherceget kizárólag jeges borogatásokkal kezelik, külső beavatkozásra egyelőre nincs szükség. A fenség továbbra is kistapolcsányi kastélyában marad, itt várja be gyógyulását. Herczel professzor már vissza is tért Budapestre.

— A pénzügyminiszter a királynál. Budapestről jelentik: Lukács László pénzügyminiszter ma Bécsbe utazott és holnap valószínűleg kihallgatáson jelenik meg a király előtt. Valószínű, hogy ezen a kihallgatáson a pénzügyminiszter a király elé terjeszti az 1912. évi költségvetést.

— Szathmáry Béla dr. — aradi rendőrbíró. Urbán Iván, Aradváros főispánja, ma arról értesítette a város közönségét, hogy a szervezett rendőrkapitányi állásra Szathmáry Béla dr. aradi gyakorló ügyvédet nevezte ki. Az Aradi Közlöny az állásra kiírt pályázat lejártá előtt jelezte, hogy a rendőrbírói állás betöltése úgy a rendkívül fontos hivatal, mint pedig a jogkereső közönség szempontjából is közmegelegedést keltő módon nyer elintézését. Szathmáry dr. kinevezése révén rendkívül komoly, becsületos és egyenes jellemű ember kerül a bírói székbe, ahol a vármegye szolgálatában is kivált érdemeit minden mellétekintet nélkül, a köz javára fogja érvényesíteni. Az új rendőrbíró működése elé azzal a reménnyel tekint a közönség, hogy az a város javára szolgál és kineveztetése a tisztikar nyereségét jelenti. A főispán a következő átiratot intézte ma ez ügyben a városához:

„Arad szab. kir. város tekintetes törvényhatóságának Arad. Arad szab. kir. város törvényhatóságának belügyminiszterileg jóváhagyott 18130-565-911. sz. közgyűlési határozata alapján ujonnan szervezett rendőrkapitányává Szathmáry Béla dr. aradi gyakorló ügyvédet neveztem ki. Miről a tekintetes törvényhatósági bizottságot tudomásvétel végett értesitem. Urbán főispán.“

A városi tanács legközelebbi ülésén fogja megbízni Szathmáry dr.-t a rendőrbírói teendőik ellátásával.

— Folyóba zuhant gépkocsi. Párisból jelentik: Ma egy autobus tizenöt utassal a Rotterdami híznál a Szajnába zuhant. Egy ember meghalt többen súlyosan megsérültek.

— Toselliné a sógornőjéről. *Toselliné* még mindig folytatja memoárjait a *Matinban*. A mai részben kissé excentrikus sógornőjéről, *Matild* szász hercegnőről ír, ki jelenleg 48 éves.

Matildnak — írja a volt trónörökösne — az utóbbi időben külöködése, mondhatnám hóbortjai dacára meglehetősen befolyást sikerült elérni a szász udvarnál.

Külöködése különösen az öltözködésnél nyilvánult meg. Midőn a komornája öltöztette, óráját mindig kezében tartotta. Az öltöztetés semmi körülmények között sem tarthatott hét és fél percnél tovább. Ha udvari bála készült, csak akkor szentelt toaletjének tizenkét és fél percet. Ha a szerencsétlen öltöztető ez alatt az idő alatt nem készült el, akkor volt mit hallania a kolerikus természetű hercegnőtől!

Nagy kedvvel üzte a lovaglás sportját, de rendszeren olyan kopott, szakadt lovaglórúhát vett fel, hogy még a groomok is nevettek rajta. A korcsolyázásnál viszont a közönség nevetett rajta sokat, mert szerencsétlen alakjánál fogva komikus látványt nyújtott bognizás közben. Ezt a komikus hatást növelte még az, hogy mindig saját izlésű ruhákban jelent meg, amelyek épen természetnek hibáit mutatták feltűnően. Különbösen *Matild* egyáltalán nem értett ahhoz, hogy izléses toalettekkel megjelenését kedvesebbé tegye.

— A miniszterelnök a bán védelmébe. *Budapestről* jelentik: Mint a *Pester Lloyd* értesül a miniszterelnök már ma akart válaszolni a horvát bán ellen irányuló interpellációkra, de *Polónyi Dezső* jónak látta félháromig beszélni és a miniszterelnök ezért nem akarta a fáradt és heves jelenetek által felizgatott Házat továbbra is együtt tartani. *Khuen gróf* ezért az interpellációkra a következő ülésük egyikén fog válaszolni és visszafogja verni a bánrt ért támadásokat.

— Új orvos a közkórházban. A megyei közkórháznál egy alorvosi állás volt üresedésben, amelyet ma töltött be *Urbán Iván* főispán. Az alorvosi állásra ketten pályáztak: *Gottlieb Márkus dr.* és *Borbély László dr.* gyakorló orvosok. A kórház igazgató-főorvosának előterjesztésére *Urbán Iván* főispán *Borbély László dr.* dicsőségmentoni kórházi alorvost nevezte ki. Az új orvos már legközelebb elfoglalja állását.

— Huszárönkéntesek vizsgálója. *Debrecenből* írják: Nagy napja volt tegnap a *Vilmos* huszárönkénteseknek. Az írásbeli után, amelyet a múlt héten tettek le, a szóbeli vizsgálaton estek túl, amelyek után pedig már mindegyiknek őrmesteri sarzsi oszillogott a gallérján. A tizenkilenc jelentkező közül egyetlen egy sem bukott el s már a tegnapi napiparancs közölte a kinevezésüket. Az új tisztjelölt őrmesterek névsora a következő: *Boér Árpád* a 2-ik huszárrezdből, *Gralter Gusztáv* és *Ottó Károly* a 4-ik huszárrezdből, *Bohus László báró*, *Fráter Tibor*, *Horváth József*, *Juricskay László*, *Porubszky János*, *Radeczky József*, *Szentkereszty György báró*, *Szunyog Gáspár* és *Meszlényi István* a 7. huszárrezdből, *Csiky László*, *Bottka Béla* a 12-ik huszárrezdből, *Pongrácz Guidó*, *Turkovicz Zdenkó* és *Turkovicz Zlatkó* az utánus ezredből.

— Öngyilkos urileány. *Pozsonyból* jelentik: *Schertz Alfréd* őrnagy *Blanka* nevű 18 éves leánya ma délelőtt a *Pozsony* melletti *Vöröshidnél* a keleti expressz elé vetette magát, úgy, hogy a vonat halálra gázolta. A leány reggel észrevétlenül távozott hazuról. Azt hiszik, hogy tettét pillanatnyi elmezavarban követte el.

— Tüntetés városi közgyűlésen a drágaság ellen. *Budapestről* jelentik: A városi képviselőtestület mai közgyűlésén a szociáldemokrata párt tüntetést rendezett. A karzaton 70–80 munkás foglalt helyet, akik egyszerre nagy lármával röpcédulákat dobtak a közgyűlési terembe. Az elnök azon figyelmeztetésére aztán, hogy a terem kiürített, helyreállott a rend. A ledobált röpcédulákon többek közt a következők voltak: A fővárosi élelmiszer drágaság a tetőpontját érte el. — Számtalanszor követeltük ennek ellensúlyozásául a közönségi kenyérgyár kibővítését, hatósági mérsárszék felállítását, hatósági tejáruda létesítését és a fogyasztási adó eltörlését. Ez önknek most a legsürgősebb teendője, mert a főváros lakossága éhezik, nyomorog, szenved és sürgős intézkedéseket vár.

— Szerencsétlen spekuláció. *Szombathelyről* jelentik: *Tarján József* és *Tarján Géza* fűteleki földbirtokosok tegnap körlevélben értesítették üzletfaleiket, hogy nem képesek fizetési kötelezettségeiknek eleget tenni. Amint a duggazdag embereknek fizetésképtelensége kippattant, a hitelezők összegyűltek, hogy afölött határozzanak, milyen eljárást kövessenek az esettel szemben. *Tarján József* és *Tarján Géza* ezelőtt *Bukoveeben* birtak nagyobb bérletet, amelyet elhagyva, megvásárolták a fűteleki birtokot. Eleinte azt hitték, hogy a bajba került földbirtokosok nagy vagyonnal bírnak, most azonban kiderült, hogy a fűteleki birtokot spekulációra vették, mely balul ütött ki. A passzívák 2,200,000 koronára rugának. Az uradalmat 1,300,000 koronáért vették meg néhány hónappal ezelőtt. Már is több gyanúk merült fel, melyek arra engednek következtetni, hogy büntetendő cselekmények egész sorozata áll fenn, sőt a hitelezők egy csoportja csalás és hitelezési csalás címén feljelentést tett a fizetési zavarokba jutott birtokosok ellen és letartóztatásukat kéri. A szombathelyi piac van leginkább az esetről érdekelve.

— „Segítség, gyilkosok.“ Rejtélyes eset foglalkoztatja a makói rendőrséget. Tegnap este 9 óra után megszólalt a makói tűzoltóság telefonja. A szolgálatot teljesítő tűzoltó odasielt a telefonhoz. Elrémülve hallotta, hogy valaki elhaló hangon kiabál:

— Segítség, gyilkosok, ki akarnak rabolni!

A tűzoltó rohant ki az utcára, szölt a rendőrnek, ki vészlővésekkel jelt adott s azonnal sietett a színházban időző *Rákosy Gyula* rendőrkapitányhoz s jelentést tett a dologról. *Rákosy Gyula* rendőrkapitány azonnal a postára sietett, mert azt hitte, hogy talán *postarablásról* van szó. Itt azonban nem volt baj. A posta őrzésével megbízott szolga olyan jóízűen aludta az igazak álmát, hogy felőle akár az egész postát el lehetett volna lopni. Felköltötték a posta főnökét, *Udvardy Endrét*, hogy az ő segítségével megállapítsák, melyik telefon előfizetővel volt utoljára egybekapcsolva a tűzoltóság. A posta főnöke megállapította, hogy utoljára a makói villamos telepről beszéltek a tűzoltósággal. A rendőrség azonnal a villamos telepre sietett. Itt is a legnagyobb rendet találták. Felköltötték a szolgát álmából, kinyitották a villamos telep hivatalos helyiségeit, hátha valami betörő rejtőzik valahol; de mindenütt a legnagyobb rendet találták. Itt aztán megszakadt a rendőrség nyomozásának a fenala, el sem tudják képzelni a rendőrségen, hogy ki telefonálhatott a tűzoltósághoz. Lehet, hogy csak rossz tréfaról van szó. Lehet az is, hogy valami történt valahol; de amelyről eddig még nem szivárgott ki semmi hír. A rendőrség a legerélyesebben nyomoz a rejtélyes ügyben.

— Zendülés egy feyházban. *Mitrovicáról* jelentik: Véres jelenetek játszódtak le tegnap este a mitrovicai országos feyházban. A rabok föllázdak a feyházörök ellen s a keletkezett harcnak egy rab lett a halottja, több feyházör a sebesültje. Este kilenc órakor két sulyos feyházra ítelt rab meg akart szökni. Utjukat állta három feyházör. A rabok erre is el voltak készülve: kést rántottak és sulyosan megsebesítették az öröket. Ezek segítségért kiáltottak, az egész feyházőrséget alarmirozták s a szó szoros értelmében harcra került a sor. Az örök kénytelenek voltak feyerüket használni. Egy tizenöt évi sulyos feyházra ítelt rabot lelőttek. A nagy zürzavarban két rabnak sikerült elmenekülnie. Eddig még nem akadtak a nyomukra.

— Letartóztatott pénzhamisítók. *Ujvidékről* jelentik: Délmagyarországon a legutóbbi időben számos hamisított arany huszkoronások kerültek forgalomba. E hó 23 án az ujvidéki rendőrség elég anyagot gyűjtött össze, amelyek a hamisítók nyomára vezettek. *Wachtel János* rendőrfogalmazó házkutatást tartott *Banovics Sebő* ujvidéki lakosnál, ahol számos huszkoronas öntvényeket foglalt le. Talált továbbá nyers pénzanyagot és műszereket. A nyomozás kiderítette, hogy *Braun Károly* ujvidéki borbélymester szövetségese volt *Banovicsnak*. A borbélymesternél megejtett házkutatás alkalmával szintén hamisításra szolgáló bűnjelkeket találtak. Mindkét hamisítót letartóztatták és az ügyészségre kísérték. A rendőrség folytatja a nyomozást, mert valószínű, hogy a hamisító bandának még számos tagja van.

— Miért lett öngyilkos a Groáck házaspár? Megirtuk tegnap, hogy *Groáck János* miskolci vagyonos földbirtokos *Bécsben* egy szállodában lelőtte a feleségét s azután öngyilkosságot követett el. Ma a szerencsétlen öngyilkost már el is temették. *Groáck Lajos* előkelő szabolas-megyei familiából való, jelentékeny értékű birtokai voltak *Nyiregyházán* és ezen az alapon élénk szerepet játszott az *OMGÉ* ben is. A nagyképzetségű fiatal gazda három esztendővel ezelőtt nősült. Egy duggazdag lengyel földbirtokos husz éves leányát vette nőül. A lengyel földesur nemcsak szép leányt adott *Groáckhoz*, de hozományul egy olyan szép birtokot ajánlott föl, hogy *Groáck* hátat fordított *Magyarországnak*, eladta itteni ingatlanait és kiment a felesége birtokaira gazdálkodni. A vállalkozása szerencsével járt, a föld kitűnően jövedelmezett s *Groáck*, hogy a birtokot még jövedelmezőbbé tegye, belefektette egész vagyonát. Nemrégiben azonban katasztrófa történt. *Groáck* apósa hirtelen meghalt és a hagyaték tárgyalásánál kiderült, hogy a telekkönyvi bejegyzések körül bajok vannak. Az az ingatlan, amelyet az öreg hozományul adott a leányával, még pör alatt állott és nem is volt a nevére írva. *Groáck* apósának halála után egész pörlavina indult meg. A fiatal asszony testvérei kétségbevonták *Groáckné* örökösödési jogát és a bíróság a napokban végérvényesen az ő javukra döntötte el a pört. A fiatal házaspár elvesztette egész vagyonát, sőt a múlt héten el kellett távoznia a birtokról is. A váratlan csapást annyira a szívükre vették, hogy halálra szánták megukat. *Bécsbe* utaztak, ahol egyik szállóban végrehajtották rémes elhatározásukat. Az öngyilkosok szobájában egy papirdarabot találtak, melyre a következőket írták: Közös elhatározással haltunk meg, ne is kutassák tettünk okát. Akiket érdekel, azok ugyis tudják. Egyetlen kérésünk, hogy egymás mellé temessenek és ne boncoljanak fel bennünket...

— *Mirjam* és makzörök *Kerpel Izsónál*. 4689

— Pusztító állatvész. Az aradi járási állatorvos jelentése szerint Mikelaka községben njabban lépfene esetet állapítottak meg. Május óta folytonosan járványszerűen előfordulnak lépfene esetek Mikelakán és az aradi huspiacot állandóan az a veszedelem fenyegeti, hogy fertőzött marhát hurcolnak be, esetleg a betegség kezdetén levő állatot le is vágatnak. A mikelakaiak ugyanis makacsul eltitkolják a veszélyes állatbetegséget, amelynek esetei így csak az állat elhullása esetén jutnak a hatóság tudomására. A fertőzés terjedését meggátáló intézkedéseket, védőoltásokat a babonásan maradi lakosság visszautasítja, úgy, hogy a megyei főállatorvos most már a legerélyesebb intézkedésekkel készül utját állani a járvány további terjedésének.

— Betörd nyugalmazott százados. Mezőberény községnek szenzációja van. Egy nyugalmazott százados, lovag Eilenhorst Frigyes tette érték akkor, amikor egy szatócs üzletből, míg Nunn, a szatócsüzlet tulajdonosa nem volt bent a boltban, a pénztárfiók tartalmát el akarta lopni. A „nyugalmazott” százados, a Tolnán állomásozó ulánus ezrednél szolgált, a honnan kénytelen volt adósságai miatt eltávozni, azóta hol ebben, hol abban a községben tartózkodott. Sehol sem volt sem a rendőrséggel, sem a büntetőbíróssággal semmi baja, egészen addig, amíg vándorló élete nem hajította Mezőberénybe. Itt is a véletlenségnek köszönhetette, hogy bajba került. A vasutól vezető uton egy kisebb italmérésbe került, ahol egy „frakli trébert” randult. Az italmérés, hogy a rendelésnek eleget tegyen, a kifogyott trébert fel akarta önteni s eltávozott az italmérésből. Ezt az időt felhasználta Eisenhorszt, aki az üzletben civilben jelent meg, s odaugrott a pénztárhoz s annak tartalmát a zsebébe akarta üríteni. Véletlenségből azonban a vendéglős, Nunn József e próbálkozás közben lépett be a helyiségbe és meglepte a századosot, aki pirulva, zavartan adta vissza a pénzt, sőt figyelmeztette a korcsmarost, ha elhallgatja az „affért” még száz korona jutalmat kap, amikor rokonai pénzt küldenek neki. A vendéglős ez igérettel megelégedett s a tolvajt szabadon eresztette, de este, amikor számadásait megcsinálta, sült ki, hogy az álszázados a visszaadott aprópénzen kívül 300 koronával károsította meg. A csendőrség a szélhámus századosot országosan keresteti.

— A kereskedők házának. Hoffmann Antal ur az Aradi Kereskedők Köre házában 20 koronát adományozott. Az adományért ez uton is köszönetet mond Tedeschi Viktor elnök.

— Születések, halálozások és házasságok. Aradi anyakönyvi hivatalban folyó hó 27-én a következő születéseket, halálozásokat jelentették be: Született: Timkó Lajos vasuti ellenőrnek Iván nevű fia. Szabados Gyula mészárosmesternek Etelka nevű leánya. Kolarov János fuvarosnak Katalin nevű leánya. Boros István háztulajdonosnak Emilia nevű leánya. Cz György napszámosnak György nevű fia. Pinner Dezső vasuti tisztviselőnek Erzsébet nevű leánya. Meghalt: Jenics Erzsébet 55 éves magánzónó. Moldoványi Erzsébet 21 éves női-szabó. — Özv. Burián Istvánné 73 éves magánzónó. — Házasság nem fordult elő.

— Fűtési idény közeledtével ajánlok a n. é. közönségnek elsőrendű porosz szalon kőszőnet, légszusz-kokszt és aprított száraz tüzfát házhoz szállítva. Altman Ede Wesselényi-utca és Kis Ernő-utca sarok. Telefon 46. 4526

— A kolera Aradon még nincs, de egy olcsó és jó bevásárlási forrás az van, és ez Korányi Jenő cipő, kalap és uri divat áruháza a Szabadságtéren.

— Felhívjuk az olvasó közönség szíves figyelmét a Csapke Áruházak mai lapunkban közzétett érdekes hirdetésére. 6927

— Kizárólag szülőket érdekel! A közelgő őszi idény beálltával gyermekeinknek egészségi és saját takarékosági szempontjából a legjobbnak elismert hazai gyártmányú Anatoniai cipőket vásároljon. Kizárólag fiókunkban kaphatók. Moskovits anatoniai cipőgyár fiókjától. Arad, Szabadság-tér 18. 2831

— Egy Kárpáti féle fejfájás elleni pastilla 5 perc alatt megszüntet mindenféle főfájást. 1 üveg 12 adaggal 1 korona. Kapható kizárólag a készítőnél Kárpáti János gyógyszerárában Arad, Boros Béni-tér. 4679

— A hölgyközönség szíves figyelmében. Nagyságos asszonyom! Mielőtt őszi és téli ruhaszükségletét beszerezné, szíveskedjék Varga Kálmán nőiszabó Acél Péter-utca 2. szám a. műtermében a legújabb őszi és téli szövetraktárt megtekinteni. Minden szövetből csak egy öltözék készítettik; egyben értesitem a n. b. megrendelőmet, hogy mint ezelőtt, ma is elvállalok hozzávalók nélkül is, rukákat a legizlésebb kivitelben. 4631

— Értesitem az urihölgyeket, hogy női ruha divattermében fővárosban szerzett tapasztalataim alapján készítek francia és angol ruhákat kosztümöket felöltöket stb. legizlésebb kivitelben a legújabb divatlapok után. További szíves pártfogást kér kitűnő tisztelettel, Németh Jánosné Deák Ferenc-utca 30. szám. I. emelet. 4429

— Geréb dr. jogi szemináriuma Kolozsvár, Farkas utca 5. szám. (A régi színház mellett.) Kiváló sikerrel készít elő jog és államtudományi szigorlatokra, alap és államvizsgákra, ügyvédi és bírói vizsgára, igen jutányos díjazásért. Három hónap alatt doktorátushoz juttat. A Székely-féle javaslat küszöbén vegye mindenki igénybe ez intézet segítségét. Tájékoztatót bérmentve. 4821

francia lakások legbiztosabb kőszőnetével házilag — a lakószobákban is — üveg 60 fillér: voltak és Weissnál 4501

TARKASÁGOK.

(Kellemetlen tévedés.) Két egykori jóbarát találkozik. Az egyik a vidékről került be Aradra. A találkozás egy söresarnokban történt. Nagyon természetesen, hogy a régi barátság megújítása kedvéért szívesen iszik az ember egy-két pohár sörrel többet, mint máskor.

Igy is történt; a két barát úgy belemelegedett, hogy éjfél felé járt az idő, mikor nem a városban lakó barát így szólt:

— Jó volna már talán megpihenni.

A városban lakó most azonnal karonfogta, hiába ellenkezett a vidéki barát, hogy ő szállodába megy, erőnek erejével, vitte haza a lakására.

— Kár a költségért, — mondta a városi.

Odahaza csupa előzékenységből vendégét küldte előre, ő pedig visszamaradt az előszobáját bezárni.

Ezalatt a mélyen tisztelt vendég pórul járt.

A jóbarát felesége, sötét lévén, azt gondolta, hogy az ura jött — szokása szerint — ilyen későn haza és az ágya meléi készített seprével alaposan helybenhagyta a sötétben tapogatózó vendéget...

(A lenyelt fog.) Egyik aradi fogorvosnál történt. Egy pécskai paraszt megkérdezi az orvostól:

— Ezzel a kis fogóval akarja a fogamat kihuzni?

— Ezzel huzok én minden fogat, — felelte az orvos.

— De az én fogam a gyomromban van, mert verekedés közben kiütötték és lenyeltem...

(Jó tanács.) Két korosma bruder párbeszéde.

— Képzeld csak barátom. Multkor részegen jöttem haza, s az anyjukom azt mondta, hogy négy hétig nem szól hozzám és két hét óta tényleg nem beszél velem. Mit tegyek?

— Furcsa! Ha majd a négy hét letelik, rugjál be újra...

VÁROS ÉS MEGYE.

Az arad-ujaradi villamos előmunkálati engedélyje. Az aradi közuti vaspálya és téglagyár részvénytársaság még 1909-ben előmunkálati engedélyt kapott a kereskedelmi kormánytól villamosüzemű helyi érdekű vasutra. A villamosvasutat az arad-osanádi vasutak arad-szegedi vonalának egy alkalmas pontjából kiágazva a Maros áthidalását Ujaradig és folytatólag Kiszentmiklós, Kisfalud, Szépfalu és Traunau községek érintésével a temesvár-lippai-radnai helyi érdekű vasut Temeshidegkut állomásig vezetne. A Károlyi Gyula-hídon már le is vannak fektetve a jövődőlali villamos sínei, de a vasut ügye még mindig az előmunkálathoz tart. A mult évben már meghosszabbította a kereskedelmi miniszter az előmunkálati engedélyt, ma pedig arról értesítette Aradmegye közönségét, hogy egy újabb esztendőre meghosszabbította a kiadott előmunkálati engedélyt.

Aradmegye közgyűlése. Aradmegye törvényhatósági bizottsága legközelebb rendes közgyűlését a szünet után, október 19-én fogja megtartani. A közgyűlésnek ezideig nincs előkészületben nagyobb érdekességű tárgya. Zalamegyének az argentinai husbehozatal ellen irányuló agrárius átirata körül várható talán vita.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— Uj gazdasági tudósítók Aradmegyében. A földművelésügyi miniszter ma küldte meg Aradmegyének a megyebeli új gazdasági tudósítók kinevezését. Az alispán ajánlatára valamennyi körzetben betöltötte a miniszter a gazdasági tudósítók tisztét, csak a magyarpécskai járás két körzetében mondottak le még a végleges megbízás előtt az alispán által ajánlott Istvánffy Béla és Aszód János. Az új gazdasági tudósítók, akiket a miniszter a szükséges utasításokkal is ellátott, a következők:

Aradi járás Mácsa: Simay Aladár urad. kasznár, Rátky Frigyes gazdatiszt. Ötvönes: Csapkovits György urad. tiszt. Ujanát: Fábik János tanító. Mondoriak: Prohászka János tanító. Borosjenői járás Apáti: Faltay Andor. Bokszag: Haberfelner Béla. Sikula: Szekendy Pál urad. intéző. Borosjenő: Molitorisz Ákos. Borossebesi járás Borossebes: Gramling Alajos urad. jószágfelügyelő. Holdmészes: Bosnyák József birtokos. Honcót: Öry Sándor urad. intéző. Eleki járás Nagykamarás: Borsos László fhg. intéző. Ottlaka: Szkalák Károly g.-tiszt. Kisjenői járás Alsósimánd: Hermann Antal g.-tiszt. Kisjenő: Machis István tanító. Seprős: Kralovánszky Kálmán gazdász. Talpas: Rác Kálmán fhg. g. intéző. Magyarpécskai járás Ó-pécska: Schill János gazd. szakantató. Máriaradnai járás Ópálos: Bögözy Antal főerdész. Tótvárad: Tompa Ferenc főerdész. Nagyhalmágyi járás Nagyhalmágy: Hanzéros Ádám. Halmágyosucs: Weiss Aladár. Ternovai járás Ternava: Szenté Mór urad. intéző. Kövesd: Korek Kálmán földbirtokos. Világosi járás Erdőkerek: Bacsoni Kálmán g. intéző. Arad: Pál Miklós.

NEUMANN M.

uri szabó

cs. és kir. udvari és kamarai szállító

férfi-, fiu- és leánykaruha telepe
Arad.

Őszi és téli nagy képes árjegyzéke megjelent

Kívánatra ingyen és bérmentve. 4217

Szőlősgazdák közgyűlése. Az Aradhegyaljai Szőlősgazdák Egyesülete folyó hó 24-én délelőtt 9 órakor Gyorokon tartotta VI. rendes évi közgyűlését. A gyűlésen Bódy Bódog szőlőbirtokos elnököt, aki megnyitó beszédében röviden körvonalazta az egyesület múlt évi működését, s bővebben fejtegette a hegyalján létesítendő állami borkóraktár ügyében valamint a hegyközségek részére kidolgozott új rendtartás életbeléptetése érdekében megindított mozgalom eredményét. Kemény Szilárd titkár ezután az igazgató-választmány részletes évi jelentését, a számvizsgáló bizottság jelentését és az egyesület jövő év költségelirányzatát terjesztette elő, amiket a közgyűlés helyesléssel vett tudomásul. A közgyűlésen az egyesületi tagok közül mintegy 25-en vettek részt.

Előadás a kapitalizmusról. Diszes közönség előtt tartotta meg Steinitzer Ervin dr. tegnapi este az aradi Kereskedelmi és Iparkamara felkérésére nagyérdékű előadását a modern kapitalizmusról, annak fejlődéséről Németországban, Angliában és Amerikában. Az előadást, amelyet a Lloyd-társulat nagytermében rendezett a kamara, Ottenberg Tivadar kamarai elnök nyitotta meg, aki üdvözlő szavai után bemutatta az Aradról külföldre került fiatal tudóst és felkérte előadása megtartására. Steinitzer dr. élvezetes, mindvégig nagy érdeklődéssel kísért előadásában a modern kapitalizmus kialakulását két körülményre vezette vissza: egyrészt a mozgó tőkék felhalmozódására, másrészt a munkások szervezkedésére. Az előbivel kapcsolatban részletesen ismertette a modern kapitalizmus csodás alakulatait, a hatalmas kartelleket és trösztöket, amelyek közül különösen kiemelte a németországi vaskartellit és az amerikai petroleum-trösztöt. Megemlékezett azokról az amerikai törekvésekről, amelyek a nagy vállalatok hatalmát törvényhozási intézkedésekkel kívánják korlátozni. A munkások szervezkedésével kapcsolatban pedig ismertette az angolországi viszonyokat, ahol a szervezett munkásság nagyrészt már szervezett munkaadó táborral áll szemben és amint a munkás csak szervezett munkaadónál állhat munkába, úgy a munkaadó is csak szervezett munkást alkalmazhat. Nagy érdeklődést keltett az előadás ama része, ahol az előadó ismertette azokat az újabb törekvéseket, amelyeknek célja, főleg a szervezeten és tudatlan háziipari és otthon dolgozó munkások részére egy minimális, de a tisztességes megélhetéshez elegendő munkabérek a biztosítása: valamint az, amelyben ismertette a new zeelandi vámpolitikát, ahol ugyanis vámvédelemben csak azokat az iparágakat részesítik, amelyekben a munkásvédelem tekintetében a modern kor követelményei teljesítve vannak. Az előadást a jelenvoltak lelkesen megtapsolták, Ottenberg Tivadar kamarai elnök pedig a Kamara köszönetét tolmácsolta az előadónak.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Működés kezdése

Budapest, szeptember 27.

Amerika 1/2-el drágább. Kínálát, vételkedv mérsékelte, 25 ezer mm. 5 fillérrel olcsóbb.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli szárlat	2 órai szárlat
Buza 1911. októberre	11.74—11.75	11.72—11.73
Buza 1912. áprilist	12.14	12.05—12.03
Rozs 1911. októberre	10.04—10.05	10.03—10.04
Tengeri 1912. májusi	8.37—8.38	8.38—8.39
Zab 1911. októberre	9.31—9.32	9.31—9.32

Budapesti értéktőzsde (Táv. jelentés).

— Szeptember 27. —

Magyar aranyjárdék 4 ⁰ / ₀	110 50
Magyar koronajárdék 4 ⁰ / ₀	90 65
Magyar koronajárdék 3 ¹ / ₂ 0 ⁰ / ₀	79 75
Magy. földteherm. kötvény 4 ⁰ / ₀	91 25
Horvát-szlavon földteherm. kötvény	92.25
Magyar nyereséjsorsjegy kölcsön	216.—
Tiszaszab. és szegedi sorsjegy kölcsön	155.—
Oszták járadék papírban	91.75
Oszták járadék ezüstbe	94 75
Oszták járadék aranyban	114 75
Oszták koronajárdék 4 ⁰ / ₀	91 75
1880. évi osztrák államsorsjegy	157.—
Oszták-magyar bankrészvény	19 95
Magyar hitelbank-részvény	837.50
Oszták hitelintézeti részvény	641.50
Oszták-magy.-államvasúti részvény	730.50
10 frankos arany (Napoleonkor)	19.18
Német birodalmi márka	118.02 ¹ / ₂
London vista	241 60
Páris vista	96.02 ¹ / ₂
10 márkás arany	28.57

A Temesvári Lloyd-Társulat

terménycsarnokának hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1911. szeptember 27.

Buza (szokvány-minőség):

76 kilogrammos	— — — —	11.05—11.10
77	— — — —	11.20—11.25
78	— — — —	11.30—11.35
79	— — — —	11.35—11.40

Buza (Temesvári keresk. áru):

75 kilogrammos	— — — —	11.05—11.10
Rozs	— — — —	9.30—9.40
Arpa	— — — —	8.80—8.90
Zab	— — — —	8.55—8.60
Tengeri	— — — —	8.50—8.60

Kőbányai sertéspiac.

— Szept. 27. —

Szeptember 26. Magyar elsőrendű: Fialat nehéz (páronként 320 kilogrammon felüli súlyban) 162—163 fillér. Fialat közép (páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban) 166—168 fillér. Közép (páronként 240—280 kg.) 172—174 fillérig.

Sertéselészám: 1911. évi szeptember hó 24. napján volt készlet 30184 drb. — 1911. szeptember hó 25-én felhajtott 62 drb. — 1911. szeptember 25-én elszállított 328 drb. — 1911. szept. 26. napjára maradt készletben 29868 drb.

A hizott sertésüzlet irányzata: lanyha.

Felelős szerkesztő:

Belgár Lajos.

APOLLÓ SZÍNHÁZ

az Andrássy-téren új Lloyd-palotában.

Urania Magyar Tudományos Színház aradi színpadja

Ma csütörtökön, 1911. szeptember 29-án:

1. Nyakigláb ur szállást keres. Kacagató. — 2. Sátán csinjai Humoros — 3. Lemke szabadságon. Kacagató. — 4. A falusi orvos. Remek életkép. — 5. Caen és környéke. Remek természetutáni felvétel.

5. A

jelében

6. Károly kézírata. Kacagató.

Előadások délután 6 órától.

Helyárak: Pályázók ülésenként 1 kor. Zárszék 1 kor. I-est hely 80 fillér, II-ik hely 60 fill., III-ik hely 40 fill., IV-ik hely 20 fill.

URANIA

mezőfőnykép színház.

(Bárd Simony-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Ma csütörtökön 1911. szeptember 28.

1. A lepkegyűjtő. Humoros. — 2. Dülöngő részeg. Bohózat. — 3. A bűnös asszony. Dráma 3 felvonásban. A legnagyobb sláger kép.

Előadások a. a. 5 órától kezdve este 11 óráig.

Helyárak: I. hely 1 kor., II. hely 80 fill., III. hely 60 fillér, IV. hely 40 fillér, V. hely 20 fillér.

NYILTÉR.*

BAKTERIUM-MENTES

természetes ásványvíz.

Vese és hólyagbajoknál, vesemedence idült hurutjainál, húgykő és fővényképződésnél, a légutak és a kiválasztó szervek hurutus bántalmainál kitűnő hatásának bizonyult. — Orvosilag ajánlva.

Aradi főlerakat

Pollák József cégnél, József főherceg-ut II. sz.

Felhívás!

Értesitem, a n. é. közönséget, hogy Özv. Poszt Adámné Kurticsi-ut 21 sz. a. házában levő üzletét október hó 2-iki átadással megvettem. Felhívom ennél fogva elődöm hitelezőit, hogy esetleges követeléseiket nálam f. hó 30 d. e. 10 óráig bezárólag — levélben — bejelenteni sziveskedjék.

Tüzes Berta

4712

Sarló-utca 29 sz.

Kerner Károly

Thököly-tér 4. sz. házában levő

üzletét megvettem.

Felkérem mindazokat, kiknek esetleg a céggel szemben követeléseik vannak, ezt október 1-ig Weitzer János-utca 15. számú üzletben jelentsék be nekem, mivel a későbbi bejelentéseket nem fogadom el. 4650

Mester József.

Megyebeli elsőrangú gyári vállalathoz, kereskedelmileg képezett, ügyes, fiatal magyar

levelezőt keresünk.

Csakis oly pályázók küldjék be ajánlatukat, eddigi működésük és fizetési igényeik megjelölésével ellátva, kik önálló munkaerők, perfect gépirók és képzettségüket bizonyítványokkal igazolni tudják. Az állás esetleg már a jövő hó 1-én elfoglalható. Ajánlatok e lap kiadóhivatalához „Ügyes levelező” jelige alatt küldendők. 4683

SALAMANDER cipők elárúsítása.

Oriási választék
valódi amerikai
VADÁSZ-CZÍPŐKBEN.

A n. é. közönséggel tisztelettel közlöm, hogy a világhírű „SALAMANDER” gyártmányú cipők aradi kizárólagos egyedárúsítását sikerült megszereznem. Forma, kiállítás és tartósság tekintetében a „SALAMANDER” cipők versenyen felül állanak, vételáruk pedig oly alacsony, hogy ma már mindenki kevés pénzért tartós és elegáns cipőt. **Egységárak:** Hölgyek és urak részére 16 K. 50 f. luxus kivitel 20 . 50 .

WEINBERGER JANOS, ARAD

elsőrendű cipőárúháza.

(116)

Tessék a kirakatot megtekinteni.

Telefon 312. szám.

Gyönyörű ajándékot

küldünk Önnek postafordultával ingyen és bérmentve, ha Aradjegyzökünk szétküldése czéljából nekünk

100 darab címét
(csak vidéki!)

magán és államhivatalnokok, tanítók, főpapok, orvosok, egészségügyi hivatalnokok, gyárosok és gyári hivatalnokok, jobban szituált magánok, kereskedők, iparosok stb. címét lakóhelyéről és annak környékéről, tisztán és olvashatóan egy iv papírra leírva beküldi.

Vertrieb patentierten Neuheiten.

LEOP. WEISZ, Wien, 11/2. Hofenedergasse 1.

377—1911. végr. sz.

Árverési hirdetemény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az aradi kir. törvényszéknek 1911. évi 11016. sz. végzése következtében Dr. Dénes Jakab ügyvéd által képviselt Nagybuttyini takarékszövetkezési egyesület javára 350 kor. s jár. erejéig 1911. évi június hó 24-én fogatott kielégítési végrehajtás alkalmával lefelülfoglalt és 1255 koronára becsült butorok, szőnyegek, képek és egyéb ingók nyilvános árverésen eladatnak.

Ezen árverés a Déznai tak. pénztár r. t. 300 kor. követelése és jár. erejéig is elrendeltetik.

Mely árverésnek a körösbökényi kir. járásbíróóság 1911. V. 196/2. számú végzése folytán 350 kor. tőkekövetelés, ennek 1911. évi március hó 10. napjától járó 6%-os kamatai és eddig összesen 106 kor. 25 fillérben bírólagon már megállapított költségek erejéig, Menyházán, adósok lakásán leendő megtartására az 1911. évi október hó 16. napjának délutáni fél 1 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cikk 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Körösbökény, 1911. évi szeptember hó 25. napján.

Walder Izsó,
kir. bir. végrehajtó.

4706

a 20. század varrógépe.

Csakis cégnél üzleteiben vagy azok ügynökei útján vásároljunk.

Singer Co. varrógép részvénytársaság.

Arad, József főherceg-ut 9.

(Lutheránus templommal szemben.)

Egy a fehérneműtörméshez való utasítást tartalmazó füzet bárkinek ingyen kiadatik.

Aradmegye egyik nagyközségében

egy jóforgalmu, rég fennálló

szálloda és vendéglő

más vállalat miatt

azonnal eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

Husserl Manó

Arad, Szt.-Pál-utca 11. sz.

Telefon 348. szám.

Csatornázás és vízvezeték szerelő bádogos. Készítmö-dern butor veretét. Fém-csiszolás, galvanizálás. (Nikkelezés, vörös és sár-ga rezezés, horgonyozás, ónozás, aranyozás, ezüst-özés.) 3341

Galvanoplasztikai munkák

Uj angol és francia női és férfi szabó-üzlet!

Aradon, Tabajdy Károly-utca 1.

szám alatt (Neuman-ház.) ahol a legújabb divatu angol és francia

női és férfiruhák

készülnek a legjobb minőségű divatszövetekből, melyek nagy választékban raktáron tartatnak — Meghívásra vidékre azonnal kimegyek. Amidőn még a pontos kiszolgálásról biztosítom üzletfeleimet, kérem szíves pártfogásukat. Teljes tisztelettel 4693

KLÁR LAJOS

női és férfi szabó.

Rajzolásban jártas 4709

műszaki díjnak

az aradi kir. folyammérnöki hivatalnál, (Ferdinánd-utca, Földmívelési-épület)

felvétetik.

Iskolai és egyéb bizonyítványok személyesen mutatandók be.

Azonnali belépésre kerestetik két

ügyes segéd,

egy fűszer- és egy vas-szakmabeli.

Ugyanott egy tanuló

felvétetik.

HIRSCHMANN MÁRK,

Soborsin. 4710

FOGAK

és fogsorok, aranyhidak és koronák ideálisan szépen, rágásra kitűnőek, készülnek

HALMOS

fogászati műtermében Asztalos Sándor-utca 10. sz. sz. (Szabadság-tér és Asztalos Sándor-utca sarok,

Dr. Keppich

orvos ur házában.) Telefon sz. 638.

4271

Hogy arca szép, fehér, üde és bájos legyen

Kárpáti-féle Benzoetej-cremet 1 korona

és Benzoetej-szappant 70 fillér

vegyen, mert ez a legtökéletesebb és legjobb ártalmatlan szépítőszert.

4671

Fenti szerek eredeti minőségben kizárólag az egyedüli készítőnél:

Kárpáti János gyógyszer-tárában kaphatók Aradon, Boros Béni-tér 15. (Dengl-ház.)

Ha fáj a feje

használjon Kárpáti-féle pasztillát, mely 5-10 perc alatt megszabadítja bármilyen főfájástól és migraentől.

1 üveg 12 adaggal és utasítással 1 korona

Kitűnő gyomortisztítókellemes ízű Kárpáti-féle

epehajtó,

mely minden fájdalom nélkül gyorsan és biztosan hat.

1 üveg ára utasítással 40 fillér. Postán 12 üveg bérmentve 4 kor. 80 fill.

WEITZER JÁNOS

gép-, waggongyár és vasöntőde

részvénytársaság Aradon.

Vagyon.

Mérleg-számla 1911. évi június hó 30-án.

Teher.

	Korona	fill.	Korona	fill.		Korona	fill.	Korona	fill.
Pénztár készlet			11947	74	Részvénytőke			5000000	—
Váltó tárcsa			63730	10	Tartalékalap	1251847	49		
Óvadék letétek értékpapirokban	155372	80			Gépek értékcsökkenési tartalékalapja ...	204460	—		
„ „ elfogadványainkban	518000	—	673372	80	Veszteség tartalékalap	105411	32		
Követelések vasutaktól			1127758	01	Tisztviselői segélyalap	265661	70		
Követelések pénzügyintézményeknél és külön- féle követelések			1594022	77	Munkásjóléti intézmények tartalékalapja	90512	60	1917898	11
Financirozott követelések			1345326	—	Gyári ingatlanok, telepítvények, gépek, berendezések és szerszámok értékcsök- kenési tartalékalapja			1083015	—
Gyártelep:					Fedezeti elfogadványok óvadéki célra ...			518000	—
Gyári ingatlanok	1640536	66			Fedezeti intézmények financirozott köve- telésekre			1345326	—
Telepítvények és gépek	2133911	82			Óvadéki célra kölcsön vett értékpapírok			153400	—
Berendezések és szerszámok	860256	56			Intézmények financirozott követelésekre			32500	—
Modellek	1	—	4634706	04	Folyószámla tartozások pénzügyintézményeknél financirozott követelésekért... ..			48137	—
Árukészletek			637089	29	Különbeféle hitelezők			1178826	54
Anyagkészletek			2090453	23	Nyeremény elővitel 1909/1910. évről ...	97126	96		
					Tiszta nyereség	804181	37	901308	33
			12178405	98				12178405	98

Arad, 1911 szeptember hó 6-án.

A könyvelésért:
Joób Gusztáv. s. k.

4643

Az igazgatóság:

lovag Schoeller Richard. s. k.
elnök.

Dr. Fábry Sándor s. k.
alelnök

gróf Breda Viktor, s. k.
Herzel Bernát, s. k.

Giesecke Gusztáv, s. k.
Kuze Alfonz, s. k.
Sármezey Endre, s. k.

Heinrich Sándor, s. k.
Neufeldt Károly, s. k.

Ezen mérleg-számlát a könyvekkel és számadásokkal összehasonlítottuk és helyesnek találtuk.

A felügyelő-bizottság:

Boros Vida, s. k.

Hegedüs László, s. k.
elnök.

Walder Gyula, s. k.

(Utánnomás nem díjazatik.)

WEITZER JÁNOS

gép-, waggongyár- és vasöntőde részvénytársaság Aradon.

Tartozik. **Nyereség- és veszteség-számla 1911. évi június hó 30-án.** Követel.

	Korona	fill.	Korona	fill.		Korona	fill.	Korona	fill.	
Üzleti és általános költségek, épületek, gyári telepítvények, gépek, berendezések és szerszámok jókarban tartási költségei	505169	96						97126	96	
Tisztviselők fizetése	246006	13						1867598	57	
Irodai költségek	13625	98								
Adók	140000	13	904802	20						
Épületek, gyári telepítvények, gépek, berendezések és szerszámok leírása ...			158615	—						
Nyeremény elővitel az 1909/1910. évről	97126	96								
Tiszta nyereség	804181	37	901308	33						
			1964725	53					1964725	53

Arad, 1911. szeptember hó 6-án.

A könyvelésért.

Joób Gusztáv, s. k.

Az igazgatóság:

Iovag Schoeller Richard, s. k.

elnök.

dr. Fábry Sándor, s. k.

alelnök

gróf Breda Viktor, s. k.

Herzel Bernát, s. k.

Giesecke Gusztáv, s. k.

Kuze Alfonz, s. k.

Sármezey Endre, s. k.

Heinrich Sándor, s. k.

Neufeldt Károly, s. k.

Ezen nyereség- és veszteség-számlát a könyvekkel és számadásokkal összehasonlítottuk és helyesnek találtuk.

A felügyelő-bizottság:

Boros Vida, s. k.

Hegedüs László, s. k.

elnök.

Walder Gyula, s. k.

A Weitzer János gép-, waggongyár és vasöntőde részvénytársaság felügyelő-bizottságának jelentése.

Tisztelt Közgyűlés!

A kereskedelmi törvény értelmében és a társulati alapszabályok 34. §-ának figyelembe vételével az igazgatóság által elénk terjesztett, 1911. évi június hó 30-án lezárt mérleget és nyereség- és veszteség-számlát behatóan vizsgáltuk, a szabályszerűen lezárt könyvekkel valamint a számadásokkal összehasonlítottuk és teljesen rendben levőnek találtuk, meggyőződést szerezvén egyúttal arról, hogy azok úgy a társulati alapszabályoknak, valamint a törvényszabta kívánalmaknak megfelelelnek.

Ennek folytán van szerencsénk az igazgatóságnak a lefolyt évi 804,181.37 korona tiszta nyereség, valamint az előző évi 97,126.96 korona áthozat, összesen 901,308.33 korona hovatfordítása tárgyában előterjesztett indítványát a tisztelt Közgyűlésnek elfogadására ajánlani és kérjük a tisztelt Közgyűlést, hogy az 1910. évi július hó 1-től 1911. évi június hó 30-áig terjedő üzletét illetőleg úgy az igazgatóságnak, valamint az alulírt felügyelő-bizottságnak a felmentvényt megadni sziveskedjék.

Arad, 1911. szeptember hó 6.

A felügyelő-bizottság:

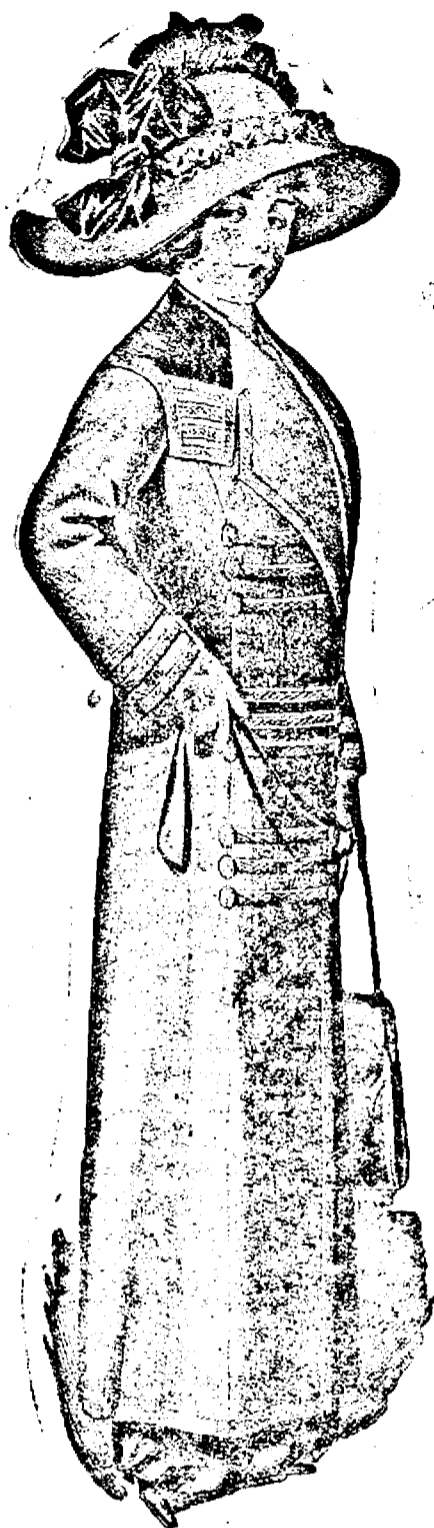
Hegedüs László, s. k.

elnök.

Boros Vida, s. k.

Walder Gyula, s. k.

(Utánnymás nem díjaztatik.)

Uj üzlet!

György Menyhért és Társa

női felöltők áruháza

3751

**Aradon,
Andrássy-tér 8.**
(Minorita-templom fő-
bejáratával szemben)

Szigoruan szabott árak!
Telefon 855. sz.

MEGHIVÓ.

AZ

INGATLANFORGALMI ÉS PARCELLÁZÓ BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG ARAD
az Aradmegyei takarékpénztár üléstermében (Andrássy-tér 3.
szám.) 1911. évi október hó 5-én délután 5 óra-
kor tartja

ALAKULÓ KÖZGYÜLÉSÉT,

melyre a részvényjegyző urakat az alulírott alapítók ezennel
tisztelttel meghívják.

A közgyűlés napirendje a következő:

1. Közgyűlési elnök, jegyzőkönyvvezető és két hitelesítő megválasztása.
2. Megállapítása annak, hogy az alapítási tervezetben jelzett 500000 koronányi alaptőke jegyezve van, s arra az alapítási tervezet szerint 30% befizettetett.
3. A részvénytársaság megalakulásának kimondása.
4. Az alapszabályok megállapítása.
5. Intézkedés az alapítóknak a kereskedelmi törvény 152. §-ában körülírt felelőssége tárgyában.
6. Az alapítók bejelentik az általuk három évre kinevezett igazgatósági tagok névsorát.
7. A felügyelő bizottságba három rendes és két póttagnak egy évre való megválasztása.
8. Az igazgatóságnak adandó felbatalmazás arra nézve, hogy a cégbíróság által netán megkivántató alapszabály pótlásokat saját hatáskörében eszközölhesse.

Kelt Aradon, 1911. évi szeptember hó 26-án.

4705

Az alapítók:

Bing Hugó, magánzó
Dr. Eles Béla, ügyvéd
Dr. Kell Lipót, ügyvéd
Löbl Gyula, nagykereskedő
Dr. Toinai János, ügyvéd
Verzár Márton, földbirtokos

Deutsch Andor, nagybérelő
Fodor Gyula, takarékpénztári igazg.
Leopold Zsigmond, nagybérelő
Montag Manó, földbirtokos
Verbos Nándor, butorgyáros
Dr. Varjassy Lajos, kamarai titkár.

????

Ön is szeret

jól és olcsón venni? Ha igen,
ugy okvetlenül keresse fel
KORÁNYI JENŐ
cipő, kalap és uri divat áruházát,
mely páratlan a jó áru és olcsó
ár tekintetében. o o o o o

Még mindig van 20000

pár cipő, kalap és divatcikk raktá-
ron, mely előrehaladt saison miatt
hatalatlan olcsón kerül eladásra.

Cipők már 1 kor.-tól kezdve.

ANOSMIN

::

Mindazok részére, akik a kellemetlen lábizzadásban szenvednek,
legjobban ajánlható szer. Teljesen szagtalanít!

Egy doboz ára 1 korona.

Poloska szesz.

Kitűnő és megbízható szer a poloskák gyökere kiirtására.
— Egyszerű beecsetelésre még a tojások is elpusztulnak. —

Egy üveg ára 70 fillér.

Alpesi gyomorcsepp.

Kitűnő alpesi gyógyfüvekből előállított gyomorszállító szer.
Fokozza az étvágyat és elősegíti az emésztést.

Egy üveg ára 1 korona 40 fillér.

Főlfájás elleni pastilla.

A fejfájást azonnal megszünteti. — Egy darab 20 fillér. —

Egy doboz 6 (darabbal) 1 korona.

Kapható kizárólag:

1845

Rozsnyai Máttyás

gyógyszertárában

Arad, Szabadság-tér.

4534

Ezen rovatban minden szó egy-egy betűtől kezdve 4 fillér, vastagabb betűkkel 8 fill.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Kiadóhivatal: József tőh.-ut 22
Kiadóhivatali telefon: 151. sz.
Szerkesztőség: 357. sz.

Apró hirdetések felvételek a kiadóhivatalban, vidékről az apró hirdetések posta utjának útján — a sajtóanyag a szűveg előér — vagy levelezőjegyekben. Tudakosodásnál a hirdetés száma mindenkor közzendő. A hirdetés megkezdésénél, (a jelölt leveleket kivéve) sajtóanyagotól kezdve a kiadóhivatal, az esetekben, választásnyelv esetében. Az apróhirdetések díja a szavak száma szerint számítható. Minden szó 4 fillér, vastagabb betűkkel 8 fillér. A legkisebb hirdetés 60 fillér. A vastagabb betűkkel kívánt szavak a közlésben kiemelésével jelölendők. Az apró hirdetések előre fizetendőek. A hirdetés a kiadóhivatal kivételére díjlanlan megismerendő. **HIRDETÉSEK ESTE FÉL 6 ÓRÁIG VÉTELEK FEL.**

INGATLAN.

A városháza közelében

Wesselény és Dessewffy-utca sarkán levő új modern magánház, előnyös feltételek mellett eladó. 4606

KÜLÖNFÉLE.

Államhivatalnok

uri ellátást keres lehetőleg külön bejárati szobával Levelek e laphoz kéretnek „Penzio“ jellegre. 4694

Jóforgalmu vállalathoz

20—80 ezer koronás társ keresetnek. Cím a kiadóban. 4690

Magán pénzeket

legmagasabb kamatláb mellett elhelyeznek. Wéber bank-bizományiroda Világos. 4703

„Herkules“ 388.

Mótoros Tűzifa Fűrészelési Vállalat Arad, Szabadság-tér 17. Telefon 658. Elvállal legmodernebb gépeivel tűzifának házaknál való fűrészelését, hasítását és behordását legolcsóbb árak mellett. Sürgős esetekben módunkban áll 1 waggon fát 2 óra alatt teljesen bevégezni.

Minden ragyog,

ha Raport fémtisztítót használ, Vojtek és Weisztól. I-3326

Jó egészségének

fenntartására használjon mindeokki **Kárpáti-féle**

epe hajtót,

mely a legkiválóbb fájdalom-nélküli gyomortisztító házi szer. Ize édes, hatása gyors és biztos. 1 üveg utasítással 4⁰ fillér. 12 üveg franco K 4-80. Kapható kizárólag a készítőnél

KÁRPÁTI JÁNOS
gyógyszerárban 4675
ARAD, BOROS BENI ÉR.

Ha pecsétes a ruhája

csak a „Purinált“ használja. Vojtek és Weisztól I-3328

Kerékpáros Gyorsfutár Vállalat ::

Telefon 848.

Iroda: Atzél Péter-utca 1. szám. (Zrínyi-utcai oldalon.) 3412

Csillárok,

Villamos felszerelések legolcsóbban

Diamant-nál

Atzél Péter-utca 2. (az udvarban)

ÜZLETEK.

Fűszer- és terményüzlet, mely 12 éve fennáll, szép berendezéssel állásnyerés folytán átadó. Egy fűszerüzlet berendezést-különállóan azonnal veszek. Czim a kiadóhivatalban.

Akinek jó, erős és csinos férfi, női és gyermek cipőre van szüksége, az forduljon bizalommal 4717

Weisz Márton

ezipőüzletéhez (Deák Ferenc-u. 6. sz.) hol olcsó árak mellett óriási választékban valóban saját készítményű cipők kaphatók állandóan. Megrendeléseket a legosinosabb kivitelben eszközölünk.

Tessék próbavásárlást tenni!

Weitzer János gép-, waggongyár és vasöntőde részvénytársaság Aradon.

MEGHIVÁS

A WEITZER JÁNOS GÉP-, WAGGONGYÁR ÉS VASÖNTŐDE RÉSZVÉNYTÁRSASÁG ARADON

XIX. rendes közgyűlésére,

mely Aradon, az aradi és csanádi egyesült vasutak üléstermében

1911. évi október hó 15-én délelőtt 9¹/₂ órakor fog megtartatni.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése az elmúlt üzleti évről, továbbá a zárszámadások és mérleg előterjesztése, valamint a felügyelő-bizottság jelentése és ezekkel kapcsolatban a mérleg megállapítása, a tiszta nyereség hovatfordítása, valamint az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére adandó felmentvény feletti határozathozatal.
2. A felügyelő-bizottság tagjainak választása az alapszabályok 29. §-a értelmében.
3. A felügyelő-bizottság jutalomdíjának megállapítása (alapszabályok 31. §-a.)
4. Az alapszabályok 21. §-a értelmében esetleg előterjesztendő indítványok feletti határozathozatal.

Jegyzet: Az alapszabályok 14. §-a értelmében a részvények vagy az ezekről nyilvános hitelintézetek által kiállított letéti jegyek legalább nyolc nappal a közgyűlés előtt a következő helyeken letéteményezendőek és pedig mindkét esetben egyidejűleg benyújtandó sorszámos jegyzékkel:

Aradon: az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztárnál.

Budapesten: igazgatóságunk pénztáránál (V., Fürdő-utca 1.)

Wien-ben: Schoeller & Co. bankháznál (I., Wildpretmarkt 10.) és a K. k. priv. Allgemeine Verkehrsbank-nál (I. Wipplingerstrasse 28.) 4643

Az igazgatóság.

Ezen rovatban minden két egy-
napos behirdetésnek ára 4 fillér,
vastagabb betűkkel 8 fill.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Kiadóhivatal: József 162-ut 22.
Kiadóhivatali telefon: 184. sz.
Szerkesztésig: 387. sz.

Apró hirdetések felvétele a kiadóhivatalban, vidékről az apró hirdetések posta útvályaon küldendők — a sajtóban a szöveg előtt — vagy levélbélyegekben. Tudakosdánál a hirdetés száma mindenkor közzendő. Levélbeli megkereséseknél, (a jellegű leveleket kivéve) felvilágosítással szolgál a kiadóhivatal, és esetében, válaszbélyeg csatolható. Az apróhirdetések díja a szavak száma szerint számítódik. Minden sor 4 fillér, vastagabb betűkkel 8 fillér. A legkisebb hirdetés 60 fillér. A vastagabb betűkkel kívánt szavak a körírásban többszörrel jelennek meg. Az apró hirdetések 6 óráig szétvannak. A hirdetés a kiadóhivatal hivatalos díjazással megismerkedik. HIRDETÉSEK ESTE FÉL 6 ÓRÁIG VÉTELEK FEL.

Ajánlatokhoz,

melyeket valamely jelige alatt küldenek a kiadóhivatalba, ne tessék eredeti okiratokat mellékelni, mert árettük semmiféle felelősséget nem vállalunk. Azokat az ajánlatokat, melyeket az apróhirdetés megjelenésétől számított 4 héten belül el nem visz, a kiadóhivatal megsemmisíti.

LEVELEZÉS.

Elragadtatással

beszélnek mindenütt a „Molly“ kézfinomító kitünő hatásáról. Egy üveg ára 1 korona. Hánzu Nestor, Vöröskereszt Drogeria. 3621

„Nem bánja meg“
kiadóba levele van „Szerény“től. 4707

607.

Higienikus gummi-ujdonság a legjobb, 6 drb. 3 kor., 12 drb. 5 kor. 50 fill. Egyedárusítás Aradon: Hánzu Nestor, Vöröskereszt Drogeria. 3621

Umatkozom,

mely intelligens, fiatal uri leány szórakoztatna. Leveleket kérek „Szép jövő“ jeligére e lapba jellezve. 5109

Szép fogakat

ápolni kell. Legajánlatosabb Vojtek és Weisz Dentolin fogcromje. I-3328

Előkelő

idősebb uriember állandó ismerettségét keresi csinos, molett szőke aszonykának. Levelet „Nehézválasztás“ címen kér e rovatban. 5110

Gummi cikkek

legfinomabb minőségben Vojtek és Weisznál. I-3329

ALKALMAZÁST NYER.

Fiatal fűszeres segéd

kerestetik. Cím a kiadóban. 4616

Úgyes vaskereskedő

segéd alkalmazást nyer. Holländer Sámuel Fianál, Csermón. 4648

Könyvvezető

fiatalabb erő, kerestetik aradi nagykereskedésbe. Ajánlatok „Fűszerüzlet“ jeligére a kiadóhivatalba kéretnek. 4714

Irodai teendőkhöz jártas

könyvelőt keresek. Cím a kiadóban. 4701

ALKALMAZÁST KERES.

Egy intelligens

kősepkorú asszony gazdasszonyi állást keres. Vidékre is elmegy. Cím a kiadó hivatalban. 4696

KIADÓ LAKÁS.

Ne írja ki

a kapujára, ha kiadó lakása van, mert sok fölösleges zaklatást zúdít magára a lakóra. Hirdessen az

„Aradi Közlöny“

apróhirdetéseinek „Lakás“ rovatában és minden alkalommalnál kaphat kedve szerinti lakót.

4 szoba,

elő- és fürdőszobából és minden hozzátartozóból álló lakás Batthyány-utca 33/a. szám alatt november 1-től kiadó. Bővebbet a házmes-ternél. 4865

Erkélyes 3 szobás

modern lakás november 1-re kiadó. Teleky-utca 17. 4852

Utcai lakás

2 szoba mellékhelyiségekkel kiadó. Demeter-utca 111a. sz. 4583

Kiadó

két utcai szoba, konyha, előszoba, mellékhelyiséggel, vízvezetékekkel október 1-re, Nagy Sándor-utca 5. szám. 4600

Kopott parket

tükröfényes lesz, ha azt Vojtek és Weisz parket-pastájával dörzsöli fel. I-3382

Utcai, modern

butorzatu, tiszta szoba azonnal, vagy okt. 1-től kiadó. Bővebbet Batthyányi-utca 27. sz., a házmes-ternél. 4608

Elegánsan butorozott

földszintes gargonlakás az Erzsébet királyné-köruton október elsejétől kiadó. Bővebbet Krausz Paulin könyvkereskedésében, színházépület. Telefon 511. sz. és a helyszínen Erzsébet királyné körut 1a. 4481

Modern lakások.

Az aradi szerb egyházközség Szent István-utcai új II. emeletes bérházában több 3-4 szobás modern uri lakás november 1-től kiadó. Minden egyes lakás teljesen elkülönítve, villany és gázvilágítással, gáz fürdőkályhakkal estlingeni redőnyös ablakok és tölgyfapadlattal stb. Ugyanott egy nagyobb pince kiadó. Közlebbi felvilágosítással szolgál Zsupánszky Sztankó esperes, (Kossoru-utca 8. sz.) Tabakovits Emil Tököli-tér 2/a. 4499

Kiadó

egy három szobás alkove-os utcai lakás mellékhelyiségekkel november 1-től, egy két szobás udvari lakás mellékhelyiségekkel október 1-től. Boros Béni-tér 16. sz. Ugyanott egy nagy boros pince azonnal kiadó. 4715

Lakás fertőtlenítést

legolcsóbban, legjobban végezheti Vojtek és Weisz fertőtlenítő szerivel. I-3392

VÉTEL ÉS ELADÁS.

HA venni, vagy eladni akar, a legcélszerűbb, ha az Aradi Közlöny apróhirdetéseinek „Vétel és eladás“ rovatát használja

Aradi Cipészek

Termelő Szövetkezete fióklüzete: Csermón, Weinberger Menyhért. 3451

Frisz libaxsir

kóser kapható nagyban és kicsinyben Weisz vendéglősnél Forrai-utca, gróf Nádasdy-palota. 4629

200-256 hektó I.-ma

minőségű és elismert jó ujbort eladó. Értekezhetni: Berán Antal és Fia butorüzletében Arad, Szabadság-tér 20. 4681

Eladó

148 drb. anya birka és 4 drb. kos. Sárík Józsefnél Szapárliget, Arad-megye. 4645

A borvédő

megvédi csapon álló megkezdett borát ecetesedés, virágzás és mindennemű borbetegségek ellen. Vojtek és Weisz. I-3328

30-40 métermássa

makulatura olcsón eladó, Ingusz I. és Fia könyv- és papirkereskedésében, Andrassy-tér 16. 555

Pathány Confect.

Új patkány- és egéirtószer husból előállítva. Biztos hatású és veszélytelen más állatokra. Hánzu Nestor Vöröskereszt Drogeria. 3621

Eladók

teljes fűszer állványok felszereléssel, portállal, kívánatra áruval. Kossuth-utca 56. 4469

Képekretékből 4301

legnagyobb választék, legjutányosabban lesznek elkészítve Fischer Mór üveg, porcellán, lámpa és díszmű-áru kereskedésében. Telefon 568. Üvegezést is elvállal.

Vásároljon

ottan, hol a legjobbat olcsón veheti, ez csakis Klein József Arad, Petőfi-utcai cipő üzletében lehetséges, hol úgy saját gyártmányu, mint valódi amerikai formájú cipők nagy választékban kaphatók. Városi és megyei telefon 826. szám. 3725

Legfinomabb csemege szőlőt

(chasselas, passatutti, muskotály) ajánl: Hámory gazdaság, Arad, Deák Ferenc-utca 3. sz. 4577

Zsidó

ünnepi imakönyvek és az összes szertartási cikkek kaphatók Pichler Sándor papir- és írószert üzletében Arad, Szabadság-tér 1. 2551

Szüreti idényre ajánlok

csabai kolbászt, a 3'80 f. bérmentve. Garai Károly, Aradon. 4713

Rövid zongora,

harmonium, eufon és 2 drb. vetőgép eladó. Cím a kiadóban. 4697

40-50 darab 4771

szarvasmarhát kitelelésre vállalkoz. Bulk Sámson lelkész, Somoskeszi.

Két salon függöny,

és egy nagy mángorló olcsón eladó. Cím a kiadóban. 4695

Használt de jó karban levő

írógépek megvételre kerestetnek. Ajánlatok az ár megjelölésével „Három“ jeligére a kiadó hivatalba kéretnek. 4716